

วารสาร

การศึกษาไทย

Thailand Education Journal

สมรรถนะของ
ประเทศไทย ในเวทีสากล
โอกาสทางการศึกษาเพิ่มสูงขึ้น
แต่ยังไม่เท่าเทียม

กระทรวงศึกษาธิการพนักพลับ
องค์กรหลัก รั้วเสมา
เสริมสร้างคุณธรรม ศีลธรรมในสถานศึกษา

Unบรรณาธิการ

สวัสดีค่ะ สมาชิกทุกท่าน วารสารการศึกษาไทยฉบับนี้ จัดทำขึ้นเป็นปีที่ 4 ฉบับที่ 47 ประจำเดือนสิงหาคม 2551 เดือนนี้จะจบอวลไปด้วยกลิ่นดอกมะลิบูชาแม่เนื่องใน “วันแม่แห่งชาติ” วันที่ 12 สิงหาคม เป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนม์มายุ 76 พรรษา ขอพระองค์ทรงพระเจริญ พระชนม์มายุยิ่งยืนนาน ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมฯ กองบรรณาธิการวารสารการศึกษาไทย

พร้อมกันนี้ ขอน้อมนำพระราชดำรัสของพระองค์ที่ทรงพระราชทานให้กับคณะรัฐมนตรีและคณะบุคคลต่างๆ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2550 ณ ศาลาดุสิดาลัย พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต แม้ว่าจะผ่านมา 1 ปีแล้ว แต่เป็นพระราชดำรัสที่เรชาวไทยทุกคนต้องตระหนักถึงความสามัคคีกลมเกลียวกันของคนในชาติ ดังนี้

“ไม่ว่าประเทศของเรา จะเผชิญภาวะเศรษฐกิจอย่างไร หรือต้องเผชิญอุปสรรคหนักหนาสาหัส สาکنเพียงไหน ขอให้คนไทยรวมกำลังใจที่จะช่วยกันฝ่าฟันไป เพื่อความมั่นคงของแผ่นดินไทย เพื่อความผาสุกของราษฎรไทยด้วยกัน คนไทยด้วยกันและชาติเดียวกัน เปรียบเสมือนอยู่ในเรือลำเดียวกัน ถ้าต่างคนต่างพายไปคนละทาง เรือก็ไม่ไปถึงไหน เรือชาติอื่นเขาก็แข่งหน้าเรากันไป แต่ถ้าเราช่วยกันพายไปในทิศทางเดียวกัน เรือของประเทศไทยก็จะแล่นฉิว เพราะฝีมือของคนไทยไม่เป็นรองใครเลย”

สำหรับเนื้อหาในฉบับ มีหลายเรื่องน่าสนใจ โดยเฉพาะเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบสมรรถนะของประเทศไทยกับนานาชาติ ถ้ามว่าวันนี้ศักยภาพความรู้ความสามารถของคนไทยหรือประเทศไทยถ้าเทียบกับนานาชาติ เราอยู่ตรงไหน ด้านอะไรหรือเรื่องอะไรที่เราต้องแก้ไขปรับปรุง หรือด้านใดเรื่องใดที่เราอยู่เหนือกว่าชาติอื่น หลายมุมหลายด้านที่สะท้อนออกมาเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายและวางแผนการพัฒนาสมรรถนะการศึกษาไทยให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานระดับสากลต่อไป และสมาชิกยังจะได้พบกับเรื่องราวต่างๆ ที่ยังคงอัดแน่นไปด้วยสาระดีๆ อีกมากมายเหมือนเช่นเคย

พบกันฉบับเดือนกันยายน 2551 ค่ะ

วิฬร พงษ์กัจฉนันท์

สารบัญ

Contents

รายงานวิจัย 4

สมรรถนะของประเทศไทยในเวทีสากล โอกาสทางการศึกษาเพิ่มสูงขึ้น แต่ยังไม่เท่าเทียม
- สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สกศ.

รายงานพิเศษ 1 13

กระทรวงศึกษาธิการพลิกพลังองค์กรหลักก้าวเสมา เสริมสร้างคุณธรรม ศีลธรรมในสถานศึกษา
- ทีมข่าว ปชส.

รายงานพิเศษ 2 17

โครงสร้างระบบบริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ : สมควรปรับรื้อหรือยัง? (2)
- ศ.ดร.ธีระ รุญเจริญ นายกสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย

ครู/ผู้บริหาร 24

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเด็กทั่วโลก
- รศ.ดร.สุรศักดิ์ หลาบมาลา อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

สาระงานวิจัย 32

การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอักษรเทคโนโลยีพัทยา ตามทฤษฎีของนักเรียน
- นางสาวดวงดาว นวลคำ คณะครุศาสตร์ ม.ราชภัฏสวนดุสิต

เล่าสู่กันฟัง 36

กลุ่มคนรักบ้านเกิดร่วมกันทดแทนบุญคุณแผ่นดิน เร่งสร้างสันติสุข 3 จว.ชายแดนใต้
- อัมพร พงษ์กัณยานันท์

ข่าวย่อสภก 39

- สกศ.ร่ววิจัยพัฒนาต้นแบบชุมชนคุณธรรม-ขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
 - สกศ.วิจัยการพัฒนาการเรียนการสอนศีลธรรมในสถานศึกษา
- ทีมข่าว ปชส.

บทความวิจัย 41

บทบาทของครูกับสื่อการเรียนการสอน
- ผศ.ยุพาวดี วงษ์เพ็ญ คณะศึกษาศาสตร์ ม.รามคำแหง

เศรษฐกิจพอเพียง 45

ประดิษฐ์ของเล่นพื้นบ้านล้านนา
- นางสาวไถ่ตา สดสมศรี

กับเรื่องเด่นในฉบับ

คอลัมน์ รายงานวิจัย

4

สมรรถนะของประเทศไทยในเวทีสากล
โอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้น แต่ยังไม่เท่าเทียม

คอลัมน์ รายงานพิเศษ 1

13

กระทรวงศึกษาธิการพนักงคลังองค์การหลักริ้วเสมา
เสริบสร้างคุณธรรม ศีลธรรมในสถานศึกษา

คอลัมน์ รายงานพิเศษ 2

17

โครงสร้างระบบบริหารการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ : สมควรปรับหรือทิ้ง? (2)

คอลัมน์ คุย/พู่รึทการ

24

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเด็กทั่วโลก

คณะที่ปรึกษา

ดร.อำรุ้ง จันทวานิช	เลขาธิการสภาการศึกษา
ดร.สิริพร บุญญานันต์	นายทนพร สุวรรณรุจิ
นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล	นางสุรางค์ โพธิ์ฤกษ์วงษ์
ดร.สุทนต์ วัชร์สมาน	นางนิรมล กิตติวิบูลย์
ดร.จิรพรรณ ปุณเกษม	นายก้องเกียรติ สหวรรณางกูร

วัตถุประสงค์การจัดทำ

1. เพื่อรายงานความก้าวหน้าข่าวความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับ การปฏิรูปการศึกษา
2. เพื่อนำเสนอตัวอย่างความสำเร็จเกี่ยวกับการปฏิรูป การศึกษาในด้านต่างๆ ต่อสาธารณชน
3. เพื่อเป็นสื่อในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง สำนักรงานฯ กับบุคคล/หน่วยงานต่างๆ
4. เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วน ร่วมแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา
5. เพื่อเป็นเวทีการนำเสนอผลงานวิจัย และบทความ/ รายงานเกี่ยวกับการศึกษา

กองบรรณาธิการ

ดร.อัมพร พงษ์กัสนนันท์	บรรณาธิการ
นายกรวิน เสือสกุล	ผู้ช่วยบรรณาธิการ
นายถวัลย์ มาศจรัส	คณะกรรมการจัดทำวารสาร
ดร.วรัญพร แสงนภาพร	คณะกรรมการจัดทำวารสาร

หากท่านต้องการแสดงความคิดเห็น
กรุณาส่งมาที่ กองบรรณาธิการวารสารการศึกษาไทย
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ถ.สุโขทัย ดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทร. 0-2668-7123 ต่อ 1116 โทรสาร 0-2243-0083
เจ้าของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
พิมพ์ที่ : บริษัท เอส.พี.วี. การพิมพ์ (2550) จำกัด
โทร./โทรสาร 0-2447-6280-1

สมรรถนะของ **ประเทศไทย** ในเวทีสากล โอกาสทางการศึกษาเพิ่มสูงขึ้น แต่ยังไม่เท่าเทียม

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการศึกษาเปรียบเทียบสมรรถนะของประเทศไทยกับนานาชาติ เพื่อสะท้อนให้เห็นศักยภาพของไทยในเวทีสากล และเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบายและวางแผนการพัฒนาสมรรถนะการศึกษาไทยให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานระดับสากล โดยได้ดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ.2540 และครบรอบหนึ่งทศวรรษใน พ.ศ.2550 พลงานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเอกสาร โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบสมรรถนะ และวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงตามระยะเวลา โดยใช้ดัชนีของสถาบัน Institute for Management Development (IMD) เป็นกรอบหลักในการวิเคราะห์ นอกจากนี้ ยังใช้เอกสารที่เกี่ยวข้องจากแหล่งอื่นๆ ร่วมด้วย

การพิจารณาจัดอันดับสมรรถนะการแข่งขันของ IMD พิจารณาด้วยดัชนีจาก 4 องค์ประกอบหลัก คือ 1) ความสามารถด้านเศรษฐกิจ 2) ประสิทธิภาพภาครัฐ 3) ประสิทธิภาพภาคธุรกิจ และ 4) โครงสร้างพื้นฐาน โดยผลการประเมินสมรรถนะของไทยในภาพรวม พ.ศ. 2550 ไทยอยู่ในอันดับ 33 จากทั้งหมด 55 ประเทศ ซึ่งเป็นสมรรถนะที่เหนือกว่าเพียง 2 ประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก คือ ฟิลิปปินส์ (54) และอินโดนีเซีย (45) เท่านั้น

สมรรถนะด้านเศรษฐกิจ พิจารณาจากดัชนี 5 กลุ่ม คือ 1) เศรษฐกิจภายในประเทศ 2) การค้าระหว่างประเทศ 3) การลงทุนระหว่างประเทศ 4) การจ้างงาน และ 5) ค่าครองชีพ ใน พ.ศ. 2550 ไทยอยู่ในอันดับที่ 15 ดีกว่าไต้หวัน ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ฟิลิปปินส์ เกาหลี และอินโดนีเซีย แต่ต่ำกว่าสาธารณรัฐประชาชนจีน สิงคโปร์ ฮองกง อินเดีย และมาเลเซีย

สมรรถนะด้านประสิทธิภาพภาครัฐ พิจารณาจากดัชนี 5 กลุ่ม คือ 1) การเงินภาครัฐ 2) นโยบายการคลัง 3) กรอบการดำเนินงานด้านสถาบัน 4) กฎ ระเบียบด้านธุรกิจ และ 5) กรอบการดำเนินงานด้านสังคม ใน พ.ศ. 2550 ไทยอยู่ในอันดับที่ 27 ดีกว่าเกาหลี อินเดีย ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย แต่มีสมรรถนะต่ำกว่าสิงคโปร์ ฮองกง นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน ไต้หวัน และมาเลเซีย

สมรรถนะด้านประสิทธิภาพภาคธุรกิจ พิจารณาจากดัชนี 5 กลุ่ม คือ 1) ผลิตภาพการผลิต ซึ่งรวมถึงประสิทธิภาพด้วย 2) ตลาดแรงงาน 3) การเงิน 4) การบริหารจัดการ และ 5) ทักษะคิดและค่านิยม ใน พ.ศ.2550 ไทยอยู่ในอันดับที่ 34 ดีกว่าเกาหลี ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย แต่มีระดับสมรรถนะต่ำกว่าฮองกง สิงคโปร์ ออสเตรเลีย มาเลเซีย ไต้หวัน นิวซีแลนด์ อินเดีย สาธารณรัฐประชาชนจีน และญี่ปุ่น

สมรรถนะด้านโครงสร้างพื้นฐาน พิจารณาจัดอันดับจากดัชนี 5 กลุ่ม คือ 1) โครงสร้างพื้นฐานทั่วไป 2) โครงสร้างเทคโนโลยี 3) โครงสร้างวิทยาศาสตร์ 4) สุขภาพและสภาพแวดล้อม และ 5) การศึกษา ใน พ.ศ.2550 ไทยอยู่ในอันดับที่ 48 ดีกว่าเพียง 3 ประเทศคือ อินเดีย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย แต่มีสมรรถนะต่ำกว่าสิงคโปร์ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย เกาหลี ฮองกง ไต้หวัน นิวซีแลนด์ มาเลเซีย และสาธารณรัฐประชาชนจีน

แนวโน้มสมรรถนะของประเทศไทยตามการเปลี่ยนแปลงระยะเวลา (Time Series) ระหว่าง พ.ศ. 2547-2550 พบว่า

สมรรถนะในภาพรวมของไทยมีแนวโน้มลดลงโดยตลอดจากคะแนนร้อยละ 68.24 ใน พ.ศ. 2547 เป็นร้อยละ 57.76 ใน พ.ศ. 2550

สมรรถนะด้านเศรษฐกิจในช่วง 4 ปี สมรรถนะด้านเศรษฐกิจมีแนวโน้มลดลง โดยลดลงจากร้อยละ 63.11 ใน พ.ศ. 2547 เป็นร้อยละ 54.53 ใน พ.ศ. 2550 ทั้งนี้ ใน พ.ศ. 2550 ปัจจัยเกื้อหนุนด้านเศรษฐกิจของไทยคือการมีอัตราการว่างงานต่ำอยู่ในอันดับที่ 2 (ร้อยละ 1.38) โดยสูญเสียอันดับอัตราการว่างงานซึ่งเคยอยู่ในอันดับที่ 1 ติดต่อกันมา 4 ปีตั้งแต่ พ.ศ. 2546-2549 และจุดอ่อนในสมรรถนะด้านเศรษฐกิจด้วย คือเรื่องการจัดระบบด้านการบริการไม่สอดคล้องกับการรองรับเศรษฐกิจในอนาคต (อันดับที่ 51)

สมรรถนะด้านประสิทธิภาพภาครัฐของไทยจากคะแนนในช่วง 4 ปีมีแนวโน้มลดลงเช่นกัน โดยลดลงจากร้อยละ 63.86 ใน พ.ศ. 2547 เป็นร้อยละ 47.71 ใน พ.ศ. 2550 จุดแข็งของประสิทธิภาพภาครัฐของไทยยังคงเป็นเรื่องประสิทธิภาพด้านภาษีอากรทั้งในด้านการจัดเก็บภาษีรายได้บุคคลธรรมดา (อันดับ 4) มาตรฐานอัตราภาษีการบริโภค (อันดับ 6) และการเก็บภาษีรายได้เมื่อเทียบร้อยละของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (อันดับ 9) จุดอ่อนในสมรรถนะด้านประสิทธิภาพภาครัฐในเรื่องนโยบายการเงินที่มีผลกระทบเชิงบวกกับเศรษฐกิจ (อันดับ 54) ความคล่องตัวในการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ (อันดับ 54) และกฎระเบียบภาครัฐ (อันดับ 52)

สมรรถนะด้านประสิทธิภาพภาครัฐกิจของไทยไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงมากนัก แต่ในช่วง 4 ปี สมรรถนะมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยลดลงจากร้อยละ 60.06 ใน พ.ศ. 2547 เป็นร้อยละ 39.55 ใน พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นอัตราการลดลงที่มากและเห็นได้ชัด ทั้งนี้ จุดอ่อนในสมรรถนะด้านธุรกิจของไทยคือ ประสิทธิภาพที่ได้มาตรฐานระดับสากลของผู้ประกอบการขนาดเล็กและขนาดกลาง (อันดับ 54) ร้อยละการเปลี่ยนแปลงของตลาดหุ้น (อันดับ 54) และผลผลิตภาพการผลิตโดยรวมต่อคน (อันดับ 51) จุดแข็งในสมรรถนะด้านธุรกิจในเรื่องสัดส่วนกำลังแรงงาน (อันดับ 6) ชั่วโมงการทำงาน (อันดับ 6) และรายได้จากภาคบริการ (อันดับ 7)

สมรรถนะด้านโครงสร้างพื้นฐานของไทยไม่ดีขึ้น โดยในช่วง 4 ปี สมรรถนะของไทยนอกจากจะได้คะแนนต่ำกว่าค่าครึ่งแล้วยังมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องด้วย โดยลดลงจากร้อยละ 33.57 ใน พ.ศ. 2547 เป็นร้อยละ 28.84 ใน พ.ศ. 2550 ทั้งนี้ จุดแข็งของไทยในสมรรถนะด้านโครงสร้างพื้นฐานคือ อัตราการพึ่งพิงของประชากร (อันดับ 2) และต้นทุนอินเทอร์เน็ตต่ำ (อันดับ 4) นอกจากนี้ การให้ความสำคัญกับความเป็นปึกแผ่นของสังคมของภาครัฐได้คะแนนสูงขึ้นจาก 4.93 คะแนนใน พ.ศ. 2549 เป็น 6.17 คะแนน (คะแนนเต็ม 10) อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนที่จุดครึ่งสมรรถนะในด้านนี้ของไทยคือการลงทุนด้านสุขภาพเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ต่ำ (อันดับ 53) จำนวนบุคลากรด้านการแพทย์น้อย (อันดับ 52) การลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (อันดับ 52) ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตน้อย (อันดับ 49)

เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านที่ IMD นำมาพิจารณาจัดอันดับสมรรถนะนั้น พบว่า ไทยมีสมรรถนะด้านเศรษฐกิจดีที่สุด รองลงมาคือ สมรรถนะด้านประสิทธิภาพภาครัฐและสมรรถนะด้านประสิทธิภาพภาคธุรกิจตามลำดับ โดยสมรรถนะด้านโครงสร้างพื้นฐานของไทยถือเป็นจุดอ่อนที่จุดรั้งสมรรถนะในภาพรวมของไทย ทั้งนี้ กลุ่มโครงสร้างด้านวิทยาศาสตร์เป็นจุดอ่อนที่สุดของสมรรถนะในด้านนี้ รองลงมาคือ โครงสร้างเทคโนโลยี สุขภาพและสภาพแวดล้อม การศึกษา และโครงสร้างพื้นฐานทั่วไป ตามลำดับ

โดยเกณฑ์ที่เป็นจุดอ่อนมากที่สุดคือ การลงทุนด้านสุขภาพเมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ จำนวนบุคลากรด้านการแพทย์น้อย การลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และผู้ใช้อินเทอร์เน็ตน้อย อย่างไรก็ตาม ไทยยังคงมีจุดแข็งในเรื่องอัตราการพึ่งพิงของประชากร และต้นทุนอินเทอร์เน็ตต่ำ รวมทั้งการให้ความสำคัญกับความเป็นปึกแผ่นของสังคมของภาครัฐได้คะแนนสูงขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็มีข้อสังเกตว่า จากโครงสร้างอายุประชากรในปัจจุบัน จะส่งผลให้ในอนาคตอันใกล้ไทยจะมีสัดส่วนผู้สูงอายุจำนวนมากและอาจไม่สามารถรักษาระดับความได้เปรียบจากเกณฑ์สัดส่วนการพึ่งพิงของประชากร

สมรรถนะการศึกษาของประเทศไทยในเวทีสากล

การประเมินความสามารถในการแข่งขันของ IMD พิจารณาด้านการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบโครงสร้างพื้นฐาน โดยดัชนีด้านการศึกษา ประกอบด้วย เกณฑ์ชี้วัดที่รวบรวมด้วยวิธีการเชิงปริมาณ ซึ่งสามารถนำมาคำนวณด้วยข้อมูลสถิติได้ จำนวน 6 เกณฑ์ ได้แก่ 1) การลงทุนทางการศึกษา 2) อัตราส่วนนักเรียนต่อครูระดับประถมศึกษา 3) อัตราส่วนนักเรียนต่อครูระดับมัธยมศึกษา 4) การเข้าเรียนสุทธิระดับมัธยมศึกษา 5) ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา และ 6) การไม่รู้หนังสือของผู้ใหญ่

และเกณฑ์ชี้วัดที่รวบรวมด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ โดยการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารระดับกลางและระดับสูงของประเทศต่างๆ ร่วมด้วยเทคนิค Delphi และนำมาคำนวณคะแนน โดยกำหนดคะแนนเต็มที 10 คะแนน ซึ่งเกณฑ์ในกลุ่มนี้ประกอบด้วย 1) การตอบสนองความสามารถในการแข่งขันของระบบการศึกษา 2) การตอบสนองความสามารถในการแข่งขันของการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย 3) ทักษะ

ด้านภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ และ 4) การถ่ายโอนความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยกับบริษัทธุรกิจ โดยระหว่าง พ.ศ. 2547-2550 อันดับการศึกษาของไทยอยู่ในอันดับที่ 48, 46, 48 และ 46 จากจำนวน 60, 60, 61, และ 55 ประเทศตามลำดับ

ด้านโอกาส ความเสมอภาค และความทั่วถึง

ในภาพรวมโอกาส และความทั่วถึงด้านการศึกษาของไทยค่อนข้างดีเชิงปริมาณ ดังจะเห็นได้จากอัตราการเข้าเรียนสุทธิระดับมัธยมศึกษาที่ค่อนข้างสูง แต่ยังคงมีข้อสังเกตที่จำเป็นต้องเพิ่มหรือขยายโอกาสการเข้ารับการศึกษอย่างเสมอภาคในเชิงพื้นที่ และช่องว่างทางเศรษฐกิจ จึงควรเร่งหามาตรการเพื่อผลักดันนโยบายที่มีอยู่เดิมแต่ยังไม่ผลในทางปฏิบัติ อาทิเช่น นโยบายส่งเสริมการศึกษานอกระบบ

เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในเรื่องโอกาส ความเสมอภาคและความทั่วถึงทางการศึกษา ตามกรอบของเกณฑ์ที่ IMD พิจารณาพบว่ามีเพียง 2 ดัชนี ได้แก่ 1) การเข้าเรียนสุทธิระดับมัธยมศึกษา และ 2) อัตราการไม่รู้หนังสือของผู้ใหญ่ ซึ่งในความเป็นจริงมีดัชนีอีกมากที่จะชี้ถึงโอกาส ความเสมอภาค และความทั่วถึงในการจัดการศึกษา เช่น อัตราการเข้าเรียน อัตราส่วนนักเรียนต่อประชากร ร้อยละของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเตรียมความพร้อม การพัฒนาทักษะของผู้เรียน จำนวนผู้ด้อยโอกาสที่ได้รับการศึกษา จำนวนนักเรียนนอกระบบโรงเรียน โอกาสในการได้รับการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และความเสมอภาคระหว่างเพศในการเข้ารับการศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นต้น

จากรายงานของสถาบันสถิติแห่งองค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization Institute for Statistics: UIS, 2006) พบว่า ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการขยายโอกาสทางการศึกษาเชิงปริมาณ โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แต่ความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาอันเป็นผลมาจากความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจของครอบครัวไทยยังเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณา เนื่องจากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ระบุว่าเด็กในเขตเมืองได้รับการศึกษามากกว่าเด็กในชนบท ด้วยเหตุผลที่ครอบครัวชนบทมีข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจซึ่งเป็นอุปสรรคที่สำคัญที่สุดในการขัดขวางการเรียนรู้ของเด็ก และจากวิกฤตเศรษฐกิจในเอเชียช่วงหลังของทศวรรษ 1990 (พ.ศ.2543) เป็นเหตุให้เด็กในชนบทต้องออกจากโรงเรียนเพราะผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่เกิดกับครอบครัว

ด้านคุณภาพการศึกษา เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์ต่างๆ ทั้งตามกรอบของ IMD ได้แก่ อัตราส่วนครูต่อนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา ทักษะด้านภาษา การตอบสนองความสามารถในการแข่งขันของระบบการศึกษา และการตอบสนองความสามารถในการแข่งขันของมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษา รวมไปถึงข้อมูลประกอบอื่นๆ เช่น การประเมินวิชาคณิตศาสตร์และวิชาวิทยาศาสตร์ในโครงการ Program for International Student Assessment (PISA) คะแนนเฉลี่ยจากผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่

6 คะแนนเฉลี่ยจากผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นสูง(A-NET) ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 และผลการประเมินภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พบว่า คุณภาพการศึกษาไทยไม่ค่อยน่าพึงพอใจ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากหลายสาเหตุ เช่น การกระจายตัวของครูที่แตกต่างกันมากระหว่างเขตพื้นที่การศึกษา สภาวะการขาดแคลนครู คณาจารย์ในทุกระดับ/ประเภท ทั้งตามสาขาวิชาและตามพื้นที่ ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพในลักษณะต่างๆ รวมไปถึงการมีครูไม่ครบชั้น นอกจากนี้ครูจำนวนมากยังต้องรับภาระอื่นนอกเหนือจากการเป็นครูผู้สอน และครูส่วนใหญ่ทำการสอนมากกว่า 1 สาระการเรียนรู้ รวมไปถึงการมีโรงเรียนขนาดเล็กกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ จำนวนมาก ซึ่งล้วนแล้วแต่เกิดผลกระทบต่อการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพทั้งสิ้น

นอกจากนี้ ยังมีข้อสังเกต คือ 1) อัตราส่วนนักเรียนต่อครูของสิงคโปร์และเกาหลีแสดงให้เห็นว่าครูของสิงคโปร์และเกาหลีต้องรับภาระมากกว่าในหลายประเทศแต่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างสูง 2) ประเทศที่เข้ารับการประเมินส่วนใหญ่มีอัตราส่วนนักเรียนต่อครูในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาแตกต่างกัน โดยอัตราส่วนนักเรียนต่อครูระดับมัธยมศึกษาจะน้อยกว่าระดับประถมศึกษา ในขณะที่ประเทศไทยมีอัตราส่วนนักเรียนต่อครูในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเท่ากัน และ 3) การกระจายตัวของอัตราส่วนนักเรียนต่อห้องในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยมีลักษณะที่แตกต่างกันมากระหว่างเขตพื้นที่การศึกษา ดังนั้น แม้อัตราส่วนนักเรียนต่อครูทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของไทยในภาพรวมที่ประเมินโดย IMD จะค่อนข้างดี แต่ในสภาพความเป็นจริงยังมีปัญหาขาดแคลนครู คณาจารย์ในทุกระดับ/ประเภท ทั้งตามสาขาวิชาและตามพื้นที่ ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพในลักษณะต่างๆ รวมไปถึงการมีครูไม่ครบชั้น

ด้านประสิทธิภาพการจัดการศึกษา เมื่อพิจารณาจากการถ่ายโอนความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัย/สถาบันอุดมศึกษากับภาคธุรกิจ จำนวนนักเรียน/นักศึกษาต่างประเทศที่มาศึกษาในไทยเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียน/นักศึกษารวมของไทยที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศ และการลงทุนเพื่อการศึกษาโดยเชื่อมโยงกับด้านคุณภาพการศึกษาจะพบว่า ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของไทยยังไม่ค่อยดีนัก ดังจะเห็นได้จากไทยได้คะแนนการถ่ายโอนความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัย/สถาบันอุดมศึกษากับภาคธุรกิจต่ำกว่าครึ่ง มีสัดส่วนจำนวนนักเรียน/นักศึกษาของไทยที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศสูงกว่าจำนวนนักเรียน/นักศึกษาต่างประเทศที่มาศึกษาในไทยมาก

นอกจากนี้ ไทยลงทุนด้านการศึกษาในสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ รวมถึงงบประมาณแผ่นดินค่อนข้างสูง แต่คุณภาพการศึกษากลับไม่น่าพึงพอใจทั้งในระดับนานาชาติ และผลการประเมินคุณภาพมาตรฐานภายในประเทศเอง ทั้งนี้ สาเหตุอาจเนื่องมาจากการจัดสรรงบประมาณที่ลงทุนด้านการศึกษาส่วนใหญ่เป็นงบประมาณรายจ่ายประจำ โดยมีงบลงทุนและพัฒนาในสัดส่วนค่อนข้างน้อย ดังนั้น การลงทุนในเรื่องที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนหรือการเรียนรู้ของนักเรียนโดยตรงน้อย นอกจากนี้ การมีสถานศึกษาจำนวนมากกระจายอยู่ทั่วประเทศ ส่งผลให้งบประมาณที่ลงทุน

เพื่อการศึกษากระจายไม่เห็นผลกระทบเชิงบวกที่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม พบว่า รัฐให้ความสำคัญกับการศึกษามาก ดังจะเห็นได้จากการลงทุนเพื่อการศึกษาในสัดส่วนมากกว่า 1 ใน 4 ของงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งแม้จะเป็นจุดแข็งของการพัฒนาการศึกษาแต่มีข้อสังเกตว่าการลงทุนเพื่อการศึกษาส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 75.5 เป็นภาระของภาครัฐและยังขาดการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนอื่นๆ ในสังคม

สถานการณ์ท้าทายในอนาคต

การทราบถึงสถานการณ์ท้าทายในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น นับเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการกำหนดนโยบายเพื่อเตรียมการพัฒนาให้พร้อมรับสถานการณ์ที่ท้าทาย โดยการคาดการณ์ถึงสถานการณ์ท้าทายที่อาจเกิดขึ้นของ IMD และการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาถึงผลกระทบโลกาภิวัตน์ต่อการจัดการศึกษาไทยในอีก 5 ปีข้างหน้า พบว่า มีสถานการณ์ท้าทายที่เกี่ยวข้องและอาจส่งผลกระทบต่อการศึกษาที่น่าสนใจ คือ

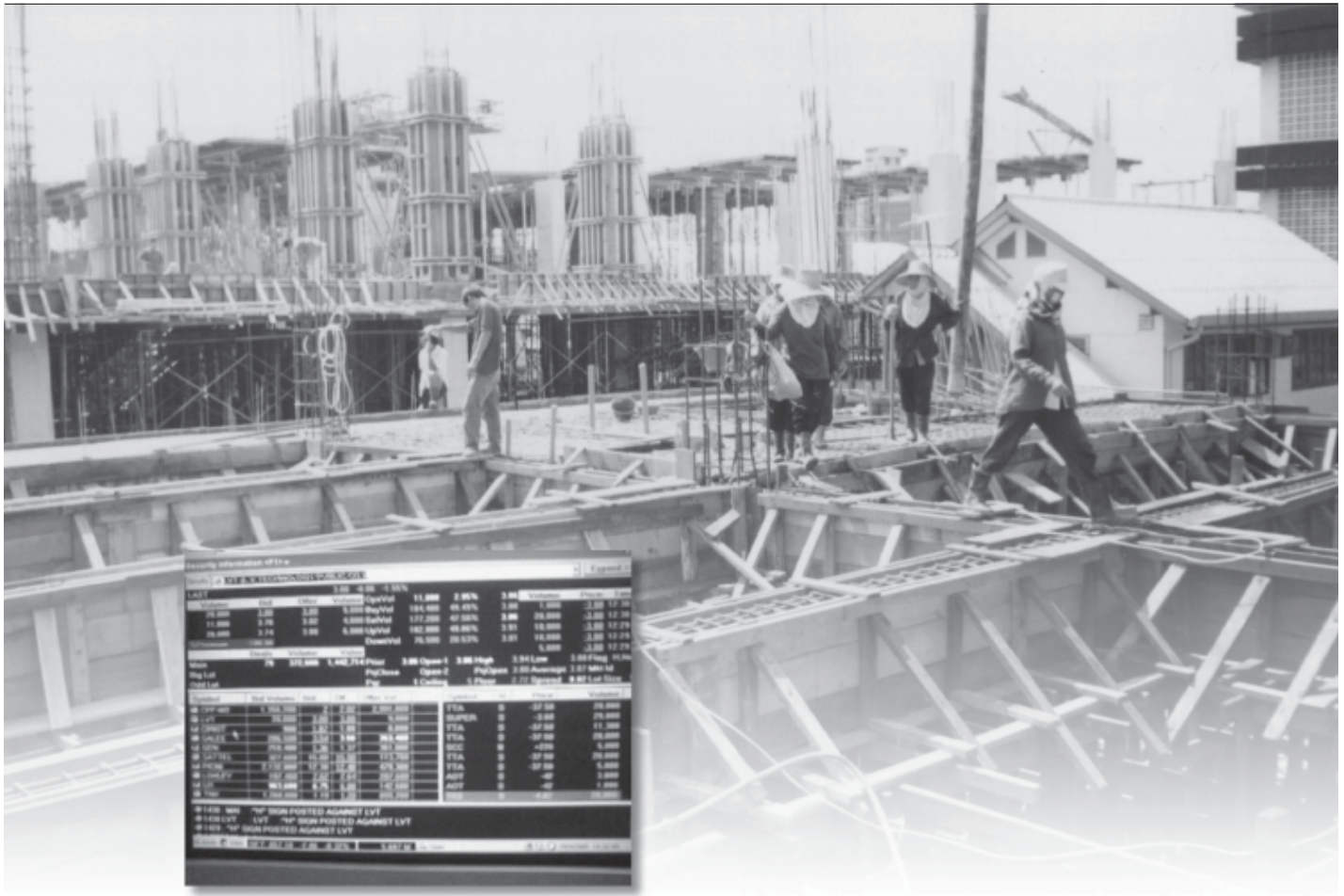
1.นโยบายเปิดเสรีการค้าและการที่นานาประเทศสามารถผลิตบัณฑิตได้มากขึ้น จะส่งผลให้บริบทด้านการศึกษามีการแข่งขันของผู้ให้บริการมากขึ้น ส่งผลให้ต้องทบทวนการพัฒนากระบวนการศึกษาตลอดจนสถานศึกษาให้มีสมรรถนะและมาตรฐานระดับสากล โดยเน้นเรื่องคุณภาพการศึกษาและการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อผู้ประกอบการหรือตลาดให้มากขึ้น

2.ประเด็นทรัพย์สินทางปัญญาและระบบเสรี (Intellectual Property and Open systems) ที่จะมีบทบาทสำคัญมากยิ่งขึ้น ในขณะที่สมรรถนะในด้านนี้ของประเทศไทยค่อนข้างน้อย โดยอัตราการจดสิทธิบัตรของไทยทั้งในประเทศและในต่างประเทศต่ำ การลงทุนในด้านวิจัยและพัฒนาต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ แต่มีสถานการณ์ที่เกื้อหนุน เช่น สถาบันอุดมศึกษาและเยาวชนไทยจำนวนหนึ่งมีศักยภาพในด้านวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์เทียบเท่าระดับนานาชาติ แต่อาจขาดความตระหนักถึงความสำคัญในการจดสิทธิบัตรของเจ้าของผลงานวิจัยและพัฒนา รวมไปถึงการขาดความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสถานประกอบการในการต่อยอดการพัฒนาสู่การนำผลการวิจัยและพัฒนา รวมไปถึงนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ไปใช้ในทางปฏิบัติให้เห็นผลอย่างกว้างขวาง

3.ความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสทางการศึกษาจะลดลงจากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการให้การศึกษานานาชาติเพิ่มมากขึ้น แต่แนวโน้มความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศของไทยอาจมากขึ้นจากความพร้อมที่แตกต่างกันของสถานศึกษา นอกจากนี้ ปัจจุบันสมรรถนะด้านโครงสร้างเทคโนโลยีของไทยยังเป็นจุดอ่อน และยังไม่ได้ใช้ศักยภาพหรือข้อได้เปรียบจากต้นทุนอินเทอร์เน็ตต่ำเท่าที่ควร โดยมีจำนวนคนใช้อินเทอร์เน็ตน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัญหาในเรื่องทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

4.ประเทศไทยจะมีสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นมากในอนาคตอันใกล้ และจะสูญเสียข้อได้เปรียบในเรื่องอัตราการพึ่งพิงของประชากรจากโครงสร้างอายุประชากรที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น การจัดทำแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจึงคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงอัตราการพึ่งพิงของประชากรที่จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย

5.การเปลี่ยนแปลงสภาพบรรยากาศส่งผลต่อปัจจัยการผลิต ทำให้ต้องมีการจัดสรรทรัพยากรทางเศรษฐกิจใหม่ และต้นทุนสภาพแวดล้อมจะกลายเป็นส่วนหนึ่งในต้นทุนสำคัญทางเศรษฐกิจ ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาและภาคธุรกิจเอกชนควรร่วมมือกันเพื่อวิจัยและพัฒนา เช่น ในเรื่องการพัฒนาพลังงานทดแทนพืชเศรษฐกิจใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพบรรยากาศที่จะเปลี่ยนแปลงไป เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาจะพบว่า การจัดการศึกษาของไทยมีปัญหาในสมรรถนะด้านประสิทธิภาพและคุณภาพการศึกษาค่อนข้างมากในปัจจุบัน รวมทั้ง อาจมีสถานการณ์ท้าทายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและส่งผลกระทบต่อการศึกษาเข้ามาอีก จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ปรับระบบการจัดสรรทรัพยากร (Reallocation Resources) ทั้งระบบ เพื่อให้มีประสิทธิภาพ โดยเน้นการจัดสรรทรัพยากรผ่านด้านผู้รับบริการ (demand side) แทนด้านผู้ให้บริการ (supply side) เพื่อเป็นเครื่องมือควบคุมในการบริหารให้เกิดประสิทธิภาพ และส่งผลให้ผู้ให้บริการหรือสถาบันการศึกษาต้องปรับปรุงประสิทธิภาพเพื่อดึงดูดผู้เรียน

2. ขยายการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคม เช่น การสร้างแรงจูงใจและปลูกฝังทัศนคติให้ทุกภาคส่วนของสังคมเห็นความสำคัญของการศึกษา และเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาย่างกว้างขวางมากขึ้น หรือการเปิดโอกาสให้สถานประกอบการและภาคธุรกิจจัดการศึกษาได้มากขึ้น และรัฐไม่ขยายการรับผู้เรียนในพื้นที่ทับซ้อนกับสถาบันศึกษาเอกชน เพื่อลดภาระของรัฐที่รับผิดชอบการลงทุนเพื่อการศึกษาถึงร้อยละ 75.5

3. วางแผนผลิตกำลังคนร่วมกันเพื่อรองรับสถานการณ์ท้าทายในอนาคตระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยความร่วมมือของภาครัฐและเอกชน เพื่อให้ระบบการศึกษาก้าวทันกับความต้องการพัฒนาประเทศ โดยสามารถผลิตกำลังคนได้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะช่วยยกระดับสมรรถนะการแข่งขันของไทยให้ทัดเทียมสากล

4.พัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยดำเนินการดังนี้

4.1 ส่งเสริมระบบช่องทางด่วนการพัฒนา (Fast track) เช่น ส่งเสริมศูนย์อัจฉริยภาพต่างๆ ที่มีในประเทศไทย เพื่อส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความสามารถพิเศษ หรือส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาตั้งศูนย์แห่งความเป็นเลิศ (Center of Excellence) เฉพาะสาขา อันเป็นช่องทางในการส่งเสริมให้เยาวชน และสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพสามารถพัฒนาอย่างรวดเร็ว

4.2 แก้ไขปัญหาขาดแคลนครูและคณาจารย์ เนื่องจากครู และคณาจารย์เป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา หากยังมีปัญหาการขาดแคลนครูและคณาจารย์แล้ว ย่อมเป็นไปได้ยากที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษา และจากการศึกษาพบว่าไทยยังประสบปัญหาสภาวะการขาดแคลนครู คณาจารย์อยู่

4.3 ผลิต และพัฒนาคุณภาพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้ได้คุณภาพและมาตรฐานโดยการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและพร้อมรองรับสถานการณ์ท้าทายในอนาคต รวมทั้งมีระบบควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการผลิตและการพัฒนา นอกจากนี้ ในการพัฒนาต้องปรับระบบให้ตอบสนองความต้องการของครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาด้วยว่าขาดศักยภาพหรือความสามารถที่จำเป็นอะไรแทนการพัฒนาด้วยหลักสูตรเดียวทั่วประเทศ ทั้งนี้ อาจนำระบบป้องกันการพัฒนามาใช้เพื่อให้สอดคล้องกับการเลือกพัฒนาตามหลักสูตรที่ต้องการแทนระบบเดิม

4.4 ส่งเสริมการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ในปัจจุบันแม้สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) จะทุ่มเทในการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์อย่างเต็มความสามารถ แต่เนื่องจากสถาบันการศึกษาชั้นพื้นฐานของไทยที่มีมากกว่า 30,000 แห่ง ดังนั้น ควรมีการปรับวิธีการพัฒนาใหม่ อาทิเช่น เน้นการพัฒนาครู คณาจารย์ ที่สอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ให้มีศักยภาพเพียงพอที่จะสอนเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพในด้านนี้

4.5 ควรมีการประเมินเพื่อหาข้อมูลในสมรรถนะเรื่องความเป็นพลเมือง และพลโลก อันจะส่งผลให้ได้ข้อมูลเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของคนไทยที่รอบด้าน และเกิดความสมดุลตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

4.6 พัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ซึ่งนอกจากจะเป็นการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานของสถาบันการศึกษาแล้ว ยังช่วยลดสัดส่วนนักเรียน/นักศึกษาที่ไปศึกษาต่างประเทศ รวมถึงผลพลอยได้จากการลดการเสียงบประมาณและดุลการการค้าด้านบริการการศึกษาจากการไปศึกษาต่อต่างประเทศด้วย

กระทรวงศึกษาธิการ

พนักพลังองค์กรหลักที่รื้อเสมา

เสริมสร้างคุณธรรม ศีลธรรมในสถานศึกษา

คุณธรรมศีลธรรม ถือเป็นหลักสำคัญที่ทุกรัฐบาลมุ่งเน้นปลูกฝังให้เกิดในเยาวชนและประชาชน โดยเฉพาะพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ระบุชัดเจนถึงการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2551 คณะรัฐมนตรีโดย นายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบาย ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ใจความตอนหนึ่งที่เกี่ยวข้อง กับการศึกษาและคุณธรรม ระบุไว้ในข้อ 2.1.2 ให้มีการ พัฒนาหลักสูตร ปรับระบบการผลิตและพัฒนาครูให้มี คุณภาพและคุณธรรมอย่างทั่วถึง ต่อเนื่องและก้าวหน้า ท้นการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์

ดังนั้น นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้มอบหมายให้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบหลักใน การประสานและดำเนินงานโครงการส่งเสริมคุณธรรมศีล ธรรมในสถานศึกษาให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูป ธรรม พร้อมทั้งให้แนวทางปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม ศีลธรรมในสถานศึกษา เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2551 ว่า “การดำเนินการที่เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมศีลธรรม ที่องค์กรหลักดำเนินการอยู่แล้วให้ดำเนินการสืบเนื่อง ตามภารกิจขององค์กรหลัก และควรเน้นด้านการ พัฒนาหลักสูตรศีลธรรมให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน พัฒนาเทคนิคการสอนของครู สื่อการสอน กิจกรรมเสริม หลักสูตรที่ดึงดูดความสนใจผู้เรียนให้อยากทำความดี รวมทั้งการส่งเสริมสื่อเสริมสร้างคุณธรรมทั้งภาค รัฐและเอกชน”

ผู้บริหารองค์กรหลักกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (สป.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) พร้อมด้วยคณะทำงานพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ โครงการคุณธรรมนำความรู้ ได้ประชุมพิจารณาจัดทำ ยุทธศาสตร์และมาตรการการดำเนินงาน โดยมีโครงการ/กิจกรรมรองรับทุกยุทธศาสตร์และมาตรการ ซึ่ง บางโครงการ/กิจกรรมเป็นโครงการสืบเนื่องจากโครงการคุณธรรมนำความรู้ที่ดำเนินงานในระยะที่ 2 ตั้ง นั้นในปีงบประมาณ 2551 จึงดำเนินงานที่เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม 2 โครงการคือ โครงการคุณ ธรรมนำความรู้ (ดำเนินการปีงบประมาณ 2550-2551) และโครงการส่งเสริมคุณธรรม ศีลธรรมในสถาน ศึกษา (ดำเนินการปีงบประมาณ 2551-2552)

ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมากระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการในเรื่องคุณธรรมนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติผ่าน 4 ยุทธศาสตร์ 14 มาตรการ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 ปลูกจิตสำนึก สร้างเจตคติ ปรับพฤติกรรม ยุทธศาสตร์ที่ 2 ปรับกระบวนการเรียนรู้ หาดต้นแบบสืบทอด ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างภูมิคุ้มกันโดยเครือ ข่ายขยายผลบ้าน สถาบันศาสนา สถานศึกษา ชุมชนและสื่อ และยุทธศาสตร์ที่ 4 กำกับ ติดตาม ประเมิน ผล โดยมีนักเรียนนักศึกษาในสถานศึกษาจำนวน 15 ล้านคนเป็นเป้าหมายแรกของการดำเนินงานจัดทำ โครงการ กิจกรรมในเรื่องคุณธรรมนำความรู้ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา ด้วย การกำหนดคุณธรรม 8 ประการ ได้แก่ ชยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ เป็น

คุณธรรมสำคัญของการดำรงชีวิต

สำหรับโครงการส่งเสริมคุณธรรม ศีลธรรมในสถานศึกษา มีการกำหนดการดำเนินการใน 3 ยุทธศาสตร์ 8 มาตรการ โดยในปีงบประมาณ 2551-2552 ได้เดินหน้าดำเนินโครงการ กิจกรรมต่างๆ เพื่อรองรับแต่ละยุทธศาสตร์และมาตรการดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้อุณหธรรม ศีลธรรม/สาระการเรียนรู้ สื่อ นวัตกรรมและกระบวนการเรียนการสอนศาสนา แต่ละองค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบดำเนินกิจกรรม/โครงการต่างๆ ดังนี้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจัดทำโครงการพัฒนาแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมและศีลธรรมในสถานศึกษา พัฒนาสื่อ นวัตกรรมการปลูกฝังคุณธรรม ศีลธรรมในสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ดำเนินกิจกรรมการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาและปลูกฝังศีลธรรมคุณธรรมแก่นักศึกษา พัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีคุณลักษณะตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ถอดแบบเทคนิคการสอนสอดแทรกคุณธรรมแนวเศรษฐกิจพอเพียง และการสัมมนาผู้นำกิจกรรมเชียร์/รับน้องใหม่เชิงสร้างสรรค์

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษารับผิดชอบจัดทำสื่อเผยแพร่แนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธแบบ Coaching Team จัดทำสื่อนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้เพื่อชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อบรมจัดทำการ์ตูนส่งเสริมคุณธรรม

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการดูแลเรื่องค่ายคุณธรรม โครงการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนแบบบูรณาการ และสร้างสรรค์คุณธรรมเยาวชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ปลูกฝังคุณธรรม ศีลธรรมผ่านกิจกรรมศาสนิกของแต่ละศาสนา โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาดำเนินการเผยแพร่เทคนิค แนวทางการจัดกิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระในสถานศึกษาตามหลักศาสนา ดำเนินการวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูสอนศีลธรรม พัฒนาครูแกนนำเสริมสร้างคุณธรรม พัฒนาเครือข่ายปลูกฝังคุณธรรมในสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ดำเนินการฝึกอบรมปลูกจิตสำนึกนักศึกษาด้วยธรรมะ จัดทำศาสนิกสัมพันธ์ปฏิบัติตามหลักศาสนาเพื่อลดความรุนแรง จัดค่ายเรียนรู้ศีลธรรมคุณธรรมนำชีวิตพอเพียง สัมมนาวิชาการเพื่อเผยแพร่และส่งเสริมคุณธรรม ส่งเสริมการพัฒนาครู อาจารย์ หมอวทวิชาศึกษาทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ดำเนินการจัดระบบดูแลนักศึกษาอาชีวะ เฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนอาชีวศึกษา จัดทำโครงการปลูกจิตสำนึกและสร้างการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสถาบันครอบครัว ชุมชน สังคมประเทศชาติและมนุษยชาติ โครงการส่งเสริมคุณธรรมศีลธรรมในสถานศึกษาผ่านกิจกรรมต่างๆ ส่งเสริมวิจัยพัฒนาและขับเคลื่อนระบบคุณธรรมนำความรู้และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการปรับเปลี่ยนแก้ไขพฤติกรรมนักศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รับผิดชอบจัดทำแผนนโยบายปลูกฝังคุณธรรม

ศีลธรรมในสถานศึกษา เสริมความเข้มแข็ง
โรงเรียนคุณธรรม คุณธรรมเยาวชนไทยทำดีถวาย
ในหลวง

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จัดทำ
โครงการเสริมสร้างคุณธรรมนำความรู้สู่ชุมชน ส่ง
เสริมมาตรฐานทางกฎหมายครู บุคลากรทางการ
ศึกษา และโครงการเสริมสร้างคุณธรรมนำความรู้
สู่ชุมชน

**ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริม ยกย่อง เชิดชู ผู้มี
คุณธรรมและศีลธรรมทั้งในและนอกสถานศึกษา**
โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ดำเนินการ
ยกย่องสถานศึกษาที่จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม

บ้าน โรงเรียน สถาบันศาสนา ประกวดและยกย่องสื่อเสริมสร้างคุณธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาดำเนินการค้นหาคนดีของสถาบันเพื่อสร้างเป็นต้นแบบ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาดำเนินการส่งเสริมคนดีของสถาบันการศึกษาต่างๆ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รับผิดชอบการจัดทำแผนที่คนดี คุณธรรมนำชีวิต
ประเมิน กำกับ ติดตามการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการยกย่องเชิดชูเกียรติผู้มีคุณธรรมดีเด่น

การผนึกกำลังทั้ง 5 องค์กรหลักของรัฐบาลกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อปลูกฝังและเสริมสร้างคุณ
ธรรม ศีลธรรมในสถานศึกษา ภายใต้ภาวะที่โลกกำลังตกอยู่ในวิกฤตการณ์ต่างๆ การเรียนรู้แบบใหม่ที่
มุ่งการพัฒนาพื้นฐานจิตใจ และเน้นการส่งเสริมศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการเข้าถึงความจริง ความ
งามและความดี บนพื้นฐานของคุณธรรม ศีลธรรม จึงเป็นหลักสำคัญที่จะช่วยให้สังคมไทยดำรงชีวิต
และกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยจิตสำนึกที่ดีงาม ความรับผิดชอบ และร่วมกันนำพาสังคมไทยไปสู่ความ
สุขที่แท้จริง

รายงานพิเศษ 2

ศ.ดร.ธีระ ฤกษ์เจริญ
นายกสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย

โครงสร้างระบบบริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ : สมควรปรับหรือยัง? (2)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีเขตพื้นที่การศึกษาในสังกัด 178 เขตพื้นที่ และในการนี้ ศ.ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน ได้ออกแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 การบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่มา เอกสารประกอบการบรรยายของ ศ.ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน

อย่างไรก็ดี เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และเพื่อสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559) เป็นไปด้วยดี กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศการปฏิรูปการศึกษา 5 ด้าน ดังนี้

1.การปฏิรูประบบการศึกษา

- (1) การศึกษาในระบบ
- (2) การศึกษานอกระบบ
- (3) การศึกษาตามอัธยาศัย

2.การปฏิรูปการเรียนรู้

- (1) การเรียน/การสอน
- (2) หลักสูตรแกนกลาง
- (3) หลักสูตรสถานศึกษา

3.การปฏิรูประบบบริหารและการจัดการศึกษา 5 สำนักงาน(ตามแผนภูมิที่ 1)

4.การปฏิรูปครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

- (1) การพัฒนาครู
- (2) การผลิตครู
- (3) ค่าตอบแทนครู

5.การปฏิรูปทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

- (1) ค่าใช้จ่ายรายหัว
- (2) การระดมทรัพยากร
- (3) การศึกษาพิเศษ
- (4) กองทุนกู้ยืม
- (5) การตรวจสอบ ติดตามประเมิน

การใช้งบประมาณ

- (6) เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

5.สภาพและปัญหาโครงสร้างระบบบริหาร

การขับเคลื่อนการจัดการศึกษาตามโครงสร้างระบบการบริหารของกระทรวงศึกษาธิการตามทีออกแบบไว้ถึงปีนี้(2551) ก็ย่างเข้าปีที่ 9 หลังจากมี พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีทั้งประสบความสำเร็จ และผิดหวังไม่ค่อยเป็นไปตามระบบที่วางไว้(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,2548)

เป้าหมายที่กำหนด คือ(1) ให้กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมและกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับทุกประเภทในรูปของสภาและคณะกรรมการ โดยการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป(2) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษา

ได้ตามความพร้อมและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด และ(3) ให้สถานศึกษาเอกชนเป็นนิติบุคคลและมีคณะกรรมการบริหารอย่างอิสระ โดยการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

ผลการดำเนินการตามระบบการบริหารที่กำหนดไว้ เป็นไปตามสภาพและปัญหาดังต่อไปนี้

1.องค์กรส่วนกลางมีคณะบุคคลและคณะกรรมการ ทำหน้าที่กำหนดนโยบายส่งเสริม สนับสนุนและติดตามประเมินผล แต่การประสานงานเชื่อมโยงระหว่างองค์กรกลางยังมีน้อย ส่วนกลางส่งการบังคับบัญชาไปยังเขตพื้นที่การศึกษาค่อนข้างมาก

2.การกระจายอำนาจไปยังเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการได้เพียงบางเรื่อง เนื่องจากกฎหมาย/ระเบียบแบบแผนยังไม่ครบถ้วน การทำหน้าที่จึงไม่สมบูรณ์ กอปรทั้งความพร้อมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาก็ไม่เท่ากัน ทำให้การส่งเสริมและกำกับดูแลสถานศึกษาให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันจึงเป็นไปได้ยาก

3.การกระจายอำนาจทำได้ไม่มากนัก ทั้งๆที่สถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเป็นนิติบุคคล แต่ยังไม่สามารถตัดสินใจเองได้มากนัก โดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็ก

4.การกระจายอำนาจการศึกษาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

5.การปรับระบบบริหารจัดการศึกษาเอกชนยังดำเนินการได้ไม่มากนัก

6.ภาคเอกชนยังมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาค่อนข้างน้อย สัดส่วนการรับนักเรียนระหว่างรัฐและเอกชนยังไม่ชัดเจน

7.บทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ยังไม่ชัดเจน เกิดความสับสน

(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา , 2548)

ปัญหาอุปสรรค

1.การแบ่งบทบาทอำนาจหน้าที่ระหว่างหน่วยงานกลางกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษายังขาดความชัดเจน

2.การกระจายบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแตกต่างกัน บางแห่งอยู่ห่างไกล ค่าใช้จ่ายสูงและประสานงานลำบาก

3.วัฒนธรรมการบริหารองค์กรและวิธีการบริหารของแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแตกต่างกัน เนื่องจากภูมิหลังของผู้บริหารแตกต่างกัน

4.คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษายังขาดบทบาทด้านนโยบายและการบริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

5.กฎเกณฑ์การสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิไม่ค่อยเอื้อต่อผู้แทนหน่วยงานอื่น หรือองค์กรเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม

6.องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนมากยังไม่พร้อมด้านการจัดการศึกษา บุคลากรขาดความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน

7.การถ่ายโอนสถานศึกษาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังล่าช้า เนื่องจากความไม่พร้อม

จากการสังเคราะห์ปัญหาอันเนื่องมาจากโครงสร้างระบบบริหาร จากการติดตามประเมิน จากเสียงสะท้อนต่างๆ และจากความเห็นของนักวิชาการ พอสรุปปัญหาตามระดับการบริหาร ได้ดังนี้

ก.ระดับองค์กรบริหารส่วนกลาง

1.การประสานนโยบายและการจัดการศึกษาขององค์กรส่วนกลางยังไม่ราบรื่นและเป็นไปได้ค่อนข้างน้อย

2.หน่วยงานการจัดการศึกษานอกโรงเรียนและเอกชนไปสังกัดอยู่สำนักงานปลัดกระทรวง ซึ่งเป็นหน่วยงานนโยบาย ทำให้การจัดการศึกษาไม่คล่องตัวเท่าที่ควร

3.หน่วยงานกลางยังปกครองบังคับบัญชา

และสั่งการหน่วยงานในสังกัดค่อนข้างมาก ทำให้ขาดความอิสระ ความคล่องตัวในการดำเนินการ

4.ความเชื่อมโยงและประสานนโยบายของหน่วยงานอุดมศึกษากับการศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่ดีและสะดวกมากนัก ความไม่เข้าใจกันยังมีมาก สถาบันอุดมศึกษายังมีอำนาจกำหนดนโยบายและแนวการรับเข้าศึกษามาก และเน้นการสอบในวิชาหลักๆ และที่สามารถจะจัดการทดสอบได้สะดวกเป็นหลัก ทำให้ยังมีอีกหลายวิชาที่ไม่ได้รับความสนใจและให้ความสำคัญมากนัก

5.สถาบันอุดมศึกษาต้องการแยกอิสระจากกระทรวงศึกษาธิการ

ข.ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1.สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายังต้องปฏิบัติตามนโยบายและการสั่งการจากส่วนกลางอยู่มาก จึงขาดความเป็นอิสระในการตัดสินใจ

2.สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีปัจจัยด้านบุคลากรและเทคโนโลยีแตกต่างกันมาก บางเขตพื้นที่มีบุคลากรเกินความจำเป็น แต่คุณภาพการปฏิบัติยังต่ำ เพราะมีพื้นฐานการปฏิบัติเบื้องหลังแตกต่างกัน เช่น การมีรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา 10-12 คน เพื่อเป็นการเยียวยาของกระทรวงศึกษาธิการ

3.คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาไม่ค่อยได้ปฏิบัติหน้าที่และไม่ค่อยมีความหมายต่อการบริหารจัดการศึกษามากนัก อำนาจหน้าที่หลายข้อมีไว้เพื่อให้ดูว่ามีมาก แต่โอกาสดำเนินการปฏิบัติแทบไม่มีเลย ส่วนคณะ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษามีคนสนใจเข้ามาเป็นกรรมการมาก เพราะอำนาจต่อการบริหารบุคลากรมีมาก และคณะกรรมการนิเทศกำกับของเขตพื้นที่การศึกษามีคนรู้จักน้อยไม่รู้ว่ามีความกรรมการชุดนี้อยู่

4.วัฒนธรรมการบริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นไปตามพื้นฐานและวัฒนธรรมการบริหารของผู้ว่าราชการเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหลัก ดังนั้นมาตรฐานการบริหารของสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาจึงแตกต่างกันออกไป มีบ่อยครั้งเกิดความสับสนในการปฏิบัติงานของบุคลากร อำนาจนิยมยังมีค่อนข้างสูง ส่วนความสนใจด้านงานวิชาการยังค่อนข้างต่ำ

ค.ระดับสถานศึกษา

1.การบริหารจัดการศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษายังกำกวม เพราะรับผิดชอบทั้งการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา การดำเนินการค่อนข้างลำบาก การจัดการศึกษาแบบทวิภาคีดำเนินการได้ไม่มากนัก

2.สถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดความเข้มแข็งในการรองรับการกระจายอำนาจ เพราะความไม่พร้อมของบุคลากรและภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

3.ระดับวิทยฐานะของบุคลากร(ชำนาญการชำนาญการพิเศษและเชี่ยวชาญ) มีค่อนข้างมาก และคุณภาพการปฏิบัติงาน/ผลงานยังอยู่กับที่ และไม่พัฒนาในระดับที่สูงขึ้นตามวิทยฐานะที่ได้รับ ยกเว้นรายได้สูงขึ้น

4.ความสนใจในการพัฒนางานบริหารวิชาการยังอยู่ในระดับกลาง-ต่ำ ทั้งที่น่าจะได้รับการดำเนินการสูงสุด ทำให้สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาต้องการแยกอิสระจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัจจุบัน

5.การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา ยังต่ำ กิจกรรมการเรียนการสอนส่วนใหญ่ครูยังเป็นศูนย์กลาง ไม่ใช่ นักเรียนเป็นสำคัญตามที่วาดฝันไว้

6.ศูนย์อำนาจ(อำนาจนิยม) เริ่มเข้ามาเติบโตในบางสถานศึกษา เป็นการย้ายอำนาจนิยมมาสู่สถานศึกษา นำไปสู่การใช้อำนาจที่ไม่ค่อยถูก ไม่ค่อยเหมาะสม

7.มหาวิทยาลัยมีความเคลื่อนไหว โดยต้องการแยกเป็นอิสระออกจากกระทรวงศึกษาธิการ

6.ข้อเสนอการปรับหรือโครงสร้างระบบบริหาร

จากสภาพและปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างระบบบริหารการศึกษาดังกล่าวมาแล้ว ทำให้การขับเคลื่อนการจัดการศึกษายังไม่ได้คุณภาพตามที่

พึงประสงค์ ซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากการออกแบบโครงสร้างระบบบริหารยังไม่เหมาะสมและเป็นไปได้ไม่ติดนัก

ต่อไปนี้เป็นข้อเสนอในการปรับหรือโครงสร้างระบบการบริหารการศึกษากระทรวงศึกษาธิการอย่างน้อยเป็นตุ๊กตา เพื่อประกอบการพิจารณาปรับหรือใหม่(re-engineering) เพื่อให้เกิดผลเชิงปฏิบัติอย่างแท้จริง ดังนี้(แผนภูมิที่ 3)

1.หลักการปรับหรือโครงสร้างระบบบริหาร ควรยึดหลักการต่อไปนี้

- 1) หลักการแบ่งระดับการศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา เพื่อคุณภาพการศึกษา
- 2) หลักการแบ่งแยกการบริหารตามลักษณะบทบาท หน้าที่เฉพาะ
- 3) หลักการบริหารโดยองค์คณะบุคคล
- 4) หลักการความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ
- 5) หลักการกระจายอำนาจ

2.การแยกสถาบันอุดมศึกษาเป็น “กระทรวงการอุดมศึกษา” โดยให้กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบ

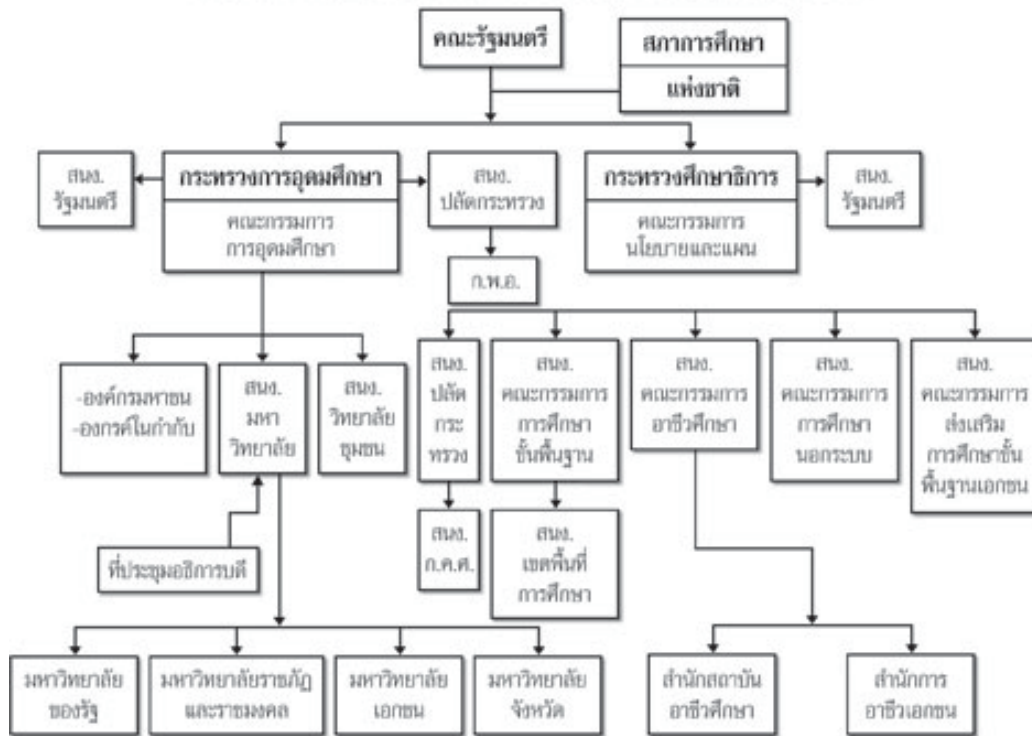
การจัดการศึกษาระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ทั้งนี้ทั้ง 2 กระทรวง(กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการอุดมศึกษา) มีสภาการศึกษาแห่งชาติ ภายใต้คณะรัฐมนตรี ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนการศึกษาของชาติโดยรวม

องค์ประกอบของสภาการศึกษาแห่งชาติ อาจทั้งโดยตำแหน่ง ซึ่งเป็นผู้แทนของแต่ละกระทรวงและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอุดมศึกษา

3.กระทรวงการอุดมศึกษา แบ่งส่วนราชการระดับกรมออกเป็น 5 กรม คือ

- 1) สำนักนายกรัฐมนตรี
- 2) สำนักงานมหาวิทยาลัย
- 3) สำนักงานวิทยาลัยชุมชน
- 4) องค์กรมทาสและองค์กรในกำกับ
- 5) สำนักปลัดกระทรวง

ข้อเสนอการปรับหรือโครงสร้างระบบบริหารการศึกษา

แผนภูมิที่ 3 ข้อเสนอการปรับหรือโครงสร้างระบบบริหาร

ทั้งนี้ให้มีคณะกรรมการการอุดมศึกษา และคณะกรรมการพลเรือนอุดมศึกษา(ก.พ.อ.) ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย แผน และกำกับสถาบันและการบริหารงานบุคคล

สำนักงานมหาวิทยาลัย แบ่งออกเป็น 4 สำนัก คือ

- 1) สำนักมหาวิทยาลัยของรัฐ
- 2) สำนักมหาวิทยาลัยราชภัฏและราชชมงคล
- 3) สำนักมหาวิทยาลัยเอกชน
- 4) สำนักมหาวิทยาลัยจังหวัด

ทั้ง 4 สำนักมีที่ประชุมอธิการบดี(ทอป.) ร่วมกัน

4.กระทรวงศึกษาธิการ

แบ่งส่วนราชการออกเป็น 6 สำนักงาน คือ

- 1) สำนักงานปลัดกระทรวง
- 2) สำนักงานรัฐมนตรี
- 3) สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในกำกับ
- 4) สำนักงานการอาชีวศึกษา โดยมี
 - สำนักสถาบันอาชีวศึกษา
 - สำนักการอาชีวเอกชน
- 5) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

6) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

5.สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นนิติบุคคล ทำหน้าที่ กำกับ ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งเป็นนิติบุคคล

ให้รวมคณะกรรมการของเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง 3 คณะเป็น “คณะกรรมการบริหารการศึกษา” ทำหน้าที่ กำหนดนโยบายและแผน บริหารงานบุคคล และกำกับการบริหารจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สรุป

การบริหารและจัดการศึกษาเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน น่าจะต้องปรับหรือโครงสร้างระบบใหม่และปรับวิธีการดำเนินการปฏิบัติของผู้นำการศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในทุกระดับการบริหาร โดยควรเริ่มดำเนินการ ดังนี้

1.พิจารณาปรับปรุงกฎหมายและระเบียบแบบแผนที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย และการปฏิบัติในการบริหารและจัดการศึกษา โดยพิจารณาความสอดคล้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กอปรทั้งการบูรณาการให้เหลือฉบับน้อยที่สุด

2.ออกระเบียบกฎเกณฑ์การปฏิบัติงานตามตำแหน่งวิทยฐานะ ให้มีคุณภาพสอดคล้องกับระดับตำแหน่งตามมาตรฐานตำแหน่งที่ครองอยู่

3.สร้างกลไกในการกำกับและรักษามาตรฐานในรูปของคณะกรรมการ และให้มีอำนาจดำเนินการตามความเหมาะสมได้อย่างอิสระ

4.กำกับการบริหารโดยอาศัยธรรมาภิบาลในการบริหารอย่างจริงจัง ไม่ใช่มีเพียงออกกฎหมายให้สวยหรู แต่การปฏิบัติไม่จริงจังและไม่ต่อเนื่อง

5.ให้ผู้บริหารระดับสูงปฏิบัติตน เป็นตัวอย่างที่ดี โปร่งใส และมีคุณธรรม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ , 2542 การปฏิรูปโครงสร้างระบบบริหารกระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์
คุรุสภา

ธีระ รุณเจริญ , 2549 **สู่ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ** กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง

ธีระ รุณเจริญ , 2549 **ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา : สภาพ ปัญหา และแนวปฏิบัติ** กรุงเทพฯ
: บริษัทสำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง

ธีระ รุณเจริญ ,2550 **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา : ยุคปฏิรูปการศึกษา** กรุงเทพฯ :
บริษัทสำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา , 2548 **รายงานสรุปผลการติดตามและประเมินความก้าวหน้าของการ
ปฏิรูปการศึกษา** กรุงเทพฯ , บริษัท 21เซ็นจูรี่ จำกัด

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา , 2550 **วารสารการศึกษาไทยปีที่ 4** ฉบับวันที่ 29 ธันวาคม 2550 น.
8-12

สภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของเด็กทั่วโลก

เนื้อหาที่น่าสนใจต่อไปนี้เป็นจากเอกสาร World Bank Policy Research working Paper 4251 June 2007 โดย Harry Anthony Patrinos เป็นรายงานสรุปสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเด็กทั่วโลกตามกรอบการประชุม Copenhagen Concern ค.ศ. 2004 และจะติดตามอีกครั้งใน ค.ศ.2008 งานนี้เป็นของภารกิจสำรวจปัญหาสำคัญของโลก พร้อมกับเสนอแนวทางแก้ไข โดยประเมินค่าใช้จ่ายและผลตอบแทนของแนวทางแก้ไข บางปัญหาที่เด็กในโลกต้องเผชิญในปัจจุบัน รายงานสรุปฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

1.ขอบเขตของปัญหา

ประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรโลกปัจจุบันมีอายุต่ำกว่า 25 ปี 9 ใน 10 ของประชากรเหล่านี้อยู่ในประเทศที่กำลังพัฒนา เด็กและเยาวชนในประเทศที่กำลังพัฒนาตามข้อตกลงของสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก กำหนดเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี แม้ว่าความพยายามในการลดความยากจนจะก้าวหน้าไปบ้าง แต่การบรรลุการศึกษาภาคบังคับทั่วโลกทุกคนคงจะเป็นไปได้ยาก ภายใน ค.ศ.2015 เว้นไว้แต่ว่าทั่วโลกจะเอาใจใส่ต่อเด็กในปัจจุบันมากขึ้น เด็กในประเทศกำลังพัฒนามากกว่า 500 ล้านคน ดำรงชีวิตอยู่ด้วยค่าใช้จ่ายไม่เกิน 1 ดอลลาร์สหรัฐต่อวัน

เด็กทั่วโลก 115 ล้านคนไม่ได้เรียนหนังสือในโรงเรียน อีก 150 ล้านคนเข้าเรียนประถมศึกษา แต่ออกก่อนสำเร็จชั้นประถมปีที่ 4 ประมาณครึ่งหนึ่งของเด็กในประเทศยากจนที่สุดไม่มีโอกาสเข้าโรงเรียน เด็กที่ไม่มีโอกาสเข้าโรงเรียน 115 ล้านคนนี้ 76% อยู่ในกลุ่มประเทศซบสฮารันและเอเชียใต้ 45% ของเด็กในอัฟริกากลางและตะวันตกไม่ได้เรียนหนังสือ และเด็ก 42 ล้านคนในเอเชียใต้ไม่ได้เรียนหนังสือเช่นกัน

เด็กที่ไม่ได้เรียนหนังสือ 217 คนจะเป็นเด็กชาย 100 คน เป็นเด็กหญิง 117 คน เด็กหญิงได้รับการศึกษาอย่างไม่เท่าเทียมกับเด็กชาย ปรากฏชัดเจนในประเทศกลุ่มเอเชียใต้ ซบสฮารัน อัฟริกา ตะวันออกกลางและอัฟริกาเหนือ เด็กนักเรียนในประเทศที่กำลังพัฒนาได้เรียนอย่างไม่พอเพียง ดังจะเห็นได้จากผลการทดสอบ TIMSS, PIRLS และ PISA เด็กเหล่านี้ทำคะแนนในระดับต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางและสูง เด็กอายุ 15 ปี ประมาณ 54% ในประเทศเปรูมีผลสอบวิชาอ่านเพื่อความเข้าใจในระดับต่ำสุดในการทดสอบของ PISA เด็กที่ทำคะแนนวิชานี้ได้ต่ำสุด ปรากฏในอาร์เจนตินาและบราซิล 23% อินโดนีเซีย 31% และไทย 10% เด็กในสหราชอาณาจักรและฝรั่งเศสมีคะแนนในระดับต่ำสุดเพียง 3-4% เท่านั้น

แม้ว่าความคาดหวังการมีชีวิตอยู่ (life expectancy) จะเพิ่มขึ้น แต่เด็ก 10 ล้านคนตายก่อนอายุครบ 1 ขวบ ส่วนมากจากสาเหตุที่สามารถป้องกันได้ เช่น ขาดสารอาหาร เด็กกว่า 5 ล้านคนตาย เพราะขาดการดูแลด้านสาธารณสุขที่ดี ตายเพราะระบบทางเดินหายใจประมาณ 2 ล้านคน สาเหตุรองลงมาคือโรคท้องร่วง มาลาเรีย หัด ไอกรน วัณโรค และโรคบาดทะยักตอนแรกเกิด เด็กตายจากโรคเอดส์ ประมาณ 5 แสนคนต่อปี เด็กตายตอนแรกเกิดในประเทศกลุ่มซบสฮารันมีอัตราสูงคือ 1,100 รายต่อการคลอด 100,000 ครั้ง และ 440 รายในประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ ในประเทศที่พัฒนาแล้วอัตราการตายตอนคลอดจะเป็นเพียง 12 รายเท่านั้น

กว่าครึ่งหนึ่งของเด็กในโลกยังขาดน้ำสะอาด และสุขภาพอนามัยที่ดี ประชากร 1.1 พันล้านคนในประเทศยากจนที่สุดขาดน้ำสะอาดใช้ และ 2.4 พันล้านคนขาดการสาธารณสุขที่ดี 4 ใน 5 ของคนจำนวนนี้อยู่ในเอเชีย การขาดน้ำสะอาดและการสาธารณสุขที่ดีเป็นสาเหตุทำให้เด็กตายปีละกว่า 3 ล้านคนในประเทศกำลังพัฒนานั้นคือ 1 ใน 4 คนของเด็กทั้งหมด การไปน่าน้ำมาใช้ในครัวเรือนมักจะเป็นภาระของเด็กและสตรี ซึ่งเป็นงานหนักและใช้เวลามาก

สงครามความขัดแย้งและโรคเอดส์ ทำให้เกิดเด็กกำพร้าในประเทศกลุ่มซบฮารันกว่า 13 ล้านคน ส่วนมากอายุต่ำกว่า 15 ปี เด็กประมาณ 3 แสนคนอายุต่ำกว่า 18 ปีเข้าเป็นทหารทำการสู้รบใน 30 ประเทศทั่วโลก ใน 26 ประเทศมีคนต้องพลัดจากที่อยู่เพราะความขัดแย้งกว่า 1/4 ล้านคน และ 15 ประเทศมีผู้ลี้ภัย 250,000 คน เด็กกว่า 2 ล้านคนตาย เพราะความขัดแย้งและสงครามในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา 6 ล้านคนบาดเจ็บหรือพิการตลอดชีวิต ประเทศไทยมีความขัดแย้งเช่นกัน ผลกระทบต่อเด็กเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้ว

แรงงานเด็กอายุ 5-14 ปี กว่า 250 ล้านคนทำงานในประเทศที่กำลังพัฒนา เช่น ทำงานภาคเกษตร การค้าและบริการ การผลิต การก่อสร้างและคนรับใช้ในบ้าน และเด็กบางคนโชคร้ายกลายเป็นสินค้ามนุษย์ โลกได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาเหล่านี้ เมื่อ ค.ศ.2000 ประมาณ 23% ของเด็กอายุ 5-17 ปี ทำงาน ค.ศ.2004 มีเพียง 20% เท่านั้น ค.ศ.2000 เด็ก 11% ทำงานเสี่ยงอันตราย ค.ศ.2004 มีเพียง 8% เท่านั้น แต่ปัญหาแรงงานเด็กยังคงอยู่ความไม่เสมอภาคของคนภายในประเทศเดียวกันปรากฏให้เห็นเสมอ เช่น ชนเผ่าดั้งเดิม ชาวเขา และชนกลุ่มน้อย เป็นต้น คนพื้นเมืองดั้งเดิมในกลุ่มประเทศลาตินอเมริกามีความก้าวหน้าบ้าง แต่ 10 ล้านคนในเม็กซิโกไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร ในประเทศไทยก็มีชาวเขาผู้อยู่ห่างไกลกันดารและชนกลุ่มน้อยอื่นๆ อยู่มากและต้องการการพัฒนา

2. แนวทางการแก้ไข

ทุกคนเห็นชอบกับการพัฒนาทุนมนุษย์ แต่การค้นหาโปรแกรมที่มีค่าใช้จ่ายต่ำและผลตอบแทนสูง (Cost-effective) ซึ่งก่อให้เกิดผลดีในระยะยาวยังคงเป็นปัญหาหลัก การศึกษาเป็นสิทธิทางสังคมของมนุษย์ทุกคน การศึกษาเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า เด็กทุกคนต้องเข้าเรียนระดับประถมศึกษาและการศึกษาก่อนวัยเรียน ซึ่งจะมีผลดีต่อการหารายได้ของเด็กในอนาคต การสร้างโรงเรียนเพิ่มในประเทศอินโดนีเซียนำไปสู่เด็กเข้าเรียนมากขึ้นและค่าจ้างแรงงานสูงขึ้น ผลตอบแทนจากการลงทุนทางการศึกษาอยู่ระหว่าง 6-10%

การสร้างโรงเรียนแบบการศึกษาออกกระบวนในที่ไม่มีโรงเรียนรูปแบบปกติในอดีต ทำให้เด็กมีโอกาสเรียนหนังสือมากขึ้น ในสหภาพอัฟริกาใต้มีการเพิ่มทรัพยากรให้โรงเรียน ทำให้เด็กผิวดำเข้าเรียนมากขึ้นและเรียนในโรงเรียนมากขึ้น แต่ไม่มีผลต่อเด็กผิวขาวในสหรัฐอเมริกา การเพิ่มค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนอีกหัวละ 1,000 ดอลลาร์ ทำให้ผลการทดสอบเพิ่มขึ้น 1/3-1/2 ของค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ประเทศเคนยา นักวิจัยสุ่มเลือก 7 โรงเรียนจาก 15 โรงเรียนที่ยากจนที่สุด แล้วจัดหาเครื่องแบบตำราเรียนและปรับปรุงห้องเรียน ทำให้เด็กออกจากโรงเรียนก่อนจบหลักสูตรลดลง 5% และจำนวนปีที่เรียนในโรงเรียนโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 15%

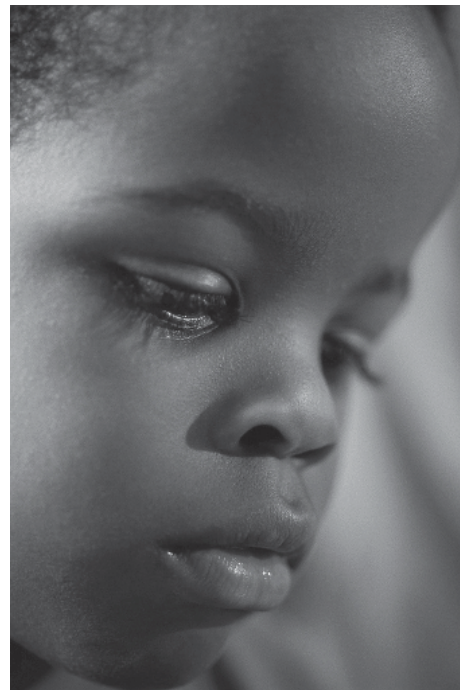
เม็กซิโกมีการให้ทุนเล่าเรียนเด็กที่มาโรงเรียน ทำให้สามารถเพิ่มจำนวนนักเรียนได้ 3.4% ในประเทศเคนยาให้ทุนเด็กเรียนเก่งเข้าเรียนในระดับมัธยม และให้เด็กทุกคนเรียนโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ใช้งบประมาณ 18% ของ GDP ทำให้ผลการเรียนของเด็กดีขึ้น

ประเทศอิสราเอลมีการให้ทุนเด็กใน 500 โรงเรียนระดับมัธยม ทำให้ผลการเรียนของเด็กดีขึ้นเช่นกัน การให้ทุนเด็กหญิงเรียน การให้แรงจูงใจแก่ครู และให้ตำราเรียนแก่เด็กมีผลดีต่อการเรียนของเด็กแต่การให้ทุนแก่เด็กมีความคุ้มค่า (cost-effective) สูงสุด

ประเทศเม็กซิโกจัดให้โรงเรียนยากจนในชนบทระดับการศึกษาภาคบังคับเป็นโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (school - based management) ให้ทุนแก่นักเรียน เมื่อควบคุมผลกระทบจากทุนเรียนแล้ว ผลปรากฏว่าการสอบตกและซ้ำชั้นลดลง ค่าใช้จ่ายรายหัว 6 ดอลลาร์ ส่วนอินเดียใช้วิธีสอนเสริมมีผลทำให้ผลสอบของเด็กดีขึ้น 0.14% ของค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานในปีแรก และ 0.28 ในปีที่ 2 ค่าใช้จ่ายหัวละ 5 ดอลลาร์ต่อปี

การลงทุนในมนุษย์มีผลการตอบแทนสูง เมื่อประชาชนมีความรู้และทักษะสูงขึ้น ตลาดแรงงานจะดีขึ้น การศึกษาก่อนวัยเรียนมีผลกระทบต่อผลผลิตของแรงงานและลดอาชญากรรม โดยผ่านทางทักษะความรู้และมีทักษะด้านอื่นๆ การศึกษาก่อนวัยเรียนให้ผลดีกว่าการสอนซ่อมเสริม หรือแก้ไขภายหลัง การศึกษาก่อนวัยเรียนที่มีคุณภาพ พร้อมกับการเยี่ยมบ้านของครูสัปดาห์ละครั้ง ช่วยทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กยากจนดีขึ้น คุณภาพการศึกษาจึงเป็นส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาความยากจนของสังคม

The Perry Preschool Project เริ่มเมื่อ ค.ศ.1962 มีนักเรียนอเมริกันผิวดำยากจนจำนวน 123 คน ตั้งอยู่ในเมือง Ypsilanti Michigan เด็กเรียน 2.5 ชั่วโมง/วัน เป็นเวลา 2 ปี ครูเยี่ยมบ้านทุกสัปดาห์มีการติดตามเด็กเป็นเวลา 40 ปี กลุ่มทดลองมีผลดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมาก การทดลองในประเทศอาร์เจนตินาพบว่า การศึกษาก่อนวัยเรียน 1 ปี ทำให้ผลการเรียนของเด็กในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพิ่มขึ้นถึง 23% ของความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ในประเทศฟิลิปปินส์ การติดตามเด็กที่ผ่านการศึกษาก่อนวัยเรียน อายุ 0-4 ปี เป็นเวลา 3 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม เด็กกลุ่มทดลองมีการเพิ่มด้านสติปัญญา สังคม กล้ามเนื้อ การพัฒนาทางภาษา และสุขภาพทางโภชนาการสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

การประเมินผลกระทบของการศึกษาก่อนวัยเรียนในภาพรวม โดยสรุปพบว่า เด็กได้รับประโยชน์เพิ่มในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สุขภาพ ทักษะด้านต่างๆ และความรอบรู้ทางสังคมในระยะสั้น ส่วนในระยะกลาง สังคมได้รับประโยชน์จากระบบของโรงเรียนดีขึ้นจำนวน

เด็กการศึกษาพิเศษลดลง การซ้ำชั้นลดลง การเรียนดีขึ้น การทารุณและทอดทิ้งเด็กลดลง และการพึ่งบริการสาธารณสุขลดลงด้วย ในระยะยาวเด็กมีโอกาสเรียนสำเร็จสูงขึ้น และเรียนในมหาวิทยาลัยมากขึ้น ค่าแรงและการจ้างงานดีขึ้น จำนวนผู้ตั้งครุภในวัยรุ่นลดลง การทำความเข้าใจลดลง สังคมได้ผลดีจากการศึกษาที่ดีในด้านภาษี เพิ่มการพึ่งสวัสดิการน้อยลง การประพฤติดีของวัยรุ่นลดลงและอาชญากรรมลดลงด้วย

การส่งเด็กเข้าโรงเรียน และการชดเชยความยากจนเป็นเรื่องสำคัญ แต่ความยากจนและปัญหาอื่นๆ ยังคงมีอยู่ เด็กจำนวนไม่น้อยยังต้องทำงานหาเงินหรือทั้งเรียนทั้งทำงาน การให้ทุนเล่าเรียนช่วยแก้ปัญหาได้มาก ในเม็กซิโกการให้ทุนเรียนช่วยลดการทำงานของเด็กลดลง แต่ไม่ช่วยลดการทำงานของเด็กหญิง ในบราซิลการให้ทุนสามารถลดแรงงานเด็กได้ 8% ในบังคลาเทศช่วยทั้งเงินและอาหารที่โรงเรียน ช่วยลดแรงงานเด็กลงได้มาก

3. ค่าใช้จ่ายและผลตอบแทนของแต่ละวิธีการแก้ไข

การทดลองหลายรูปแบบเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในโรงเรียนของเคนยา (ตารางที่ 1) พบว่าการให้ทุนนักเรียนหญิง การให้แรงจูงใจของครูและแจกจ่ายตำราเรียนมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่ที่มีค่าตอบแทนสูงคือ การให้ทุนเล่าเรียน ในกรณีการปรับปรุงโรงเรียน การเพิ่มจำนวนกระดานดำ และการซ่อมห้องเรียนร่วมีค่าตอบแทนสูงเช่นกัน แต่การให้ตำราเรียนไม่เป็นการเพิ่มค่าตอบแทน การจัดพยาบาลมีผลดีทั้งด้านสุขภาพและการเรียน ค่าใช้จ่ายต่อหัวประมาณ 5 ดอลลาร์ เด็กในโครงการ 649 คน

ตารางที่ 1 ค่าตอบแทนจากการช่วยเหลือโรงเรียนในเคนยา

กิจกรรมของโครงการ	ผลการสอบเพิ่ม ปี 1-2 s.d.	ค่าใช้จ่ายต่อหัวนักเรียน	ค่าใช้จ่ายต่อหัวต่อการเพิ่ม 0.1 s.d.	ค่าใช้จ่ายต่อหัวต่อการเพิ่ม 0.1 s.d. และอุปสรรค	ค่าใช้จ่ายต่อหัวต่อการเพิ่ม 0.1 s.d. อุปสรรคและการโอนเงิน
การให้ทุนนักเรียนหญิง					
-อำเภอเทโซ	0.12	\$ 4.24	\$ 3.53	\$ 4.49	\$ 1.41
-อำเภอบูเซีย	1.20	\$ 3.55	\$ 1.77	\$ 2.48	\$ 0.71
แรงจูงใจครู	0.07	\$ 2.39	\$ 3.41	\$ 4.77	\$ 1.36
การให้ตำราเรียน	0.04	\$ 1.50	\$ 4.01	\$ 5.61	\$ 5.61
การกำจัดพยาธิ	-	\$ 1.46	-	-	-
การให้ Flirchart	-	\$ 1.25	-	-	-

s.d. = Standard deviation

โครงการ Perry Preschool ที่ Michigan สหรัฐอเมริกา เงินลงทุน 1 ดอลลาร์ ได้ผลตอบแทนกว่า 7 ดอลลาร์ 80% เป็นผลต่อสาธารณชนทั่วไป และ 12% เป็นผลต่อสังคม โครงการ Abecedarian ได้

ผลตอบแทน 3.78 ดอลลาร์ต่อเงินลงทุน 1 ดอลลาร์

ประเทศบราซิลอัตราส่วนตอบแทนกับเงินลงทุนเป็น 2 เท่า และผลตอบแทนคิดเป็น 12-15% อียิปต์อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน 2.3 : 1 ในโบลิเวีย อัตราผลตอบแทนกับเงินลงทุนอยู่ระหว่าง 2.4-3.2 ต่อ 1 ส่วนฟิลิปปินส์อยู่ที่ 3.0 : 1

ตารางที่ 2 ผลตอบแทนของโครงการการศึกษาก่อนวัยเรียน

รายการ	U.S.A			บราซิล	อียิปต์	โบลิเวีย	ฟิลิปปินส์
	Puny	Abecedarian	Child Parent center				
ค่าใช้จ่ายต่อหัว (\$)	15,386	63,476	7,738	178	83	-	-
ผลตอบแทน (\$)							
การดูแลเด็ก	919	27,612	1,916	-	-	-	-
การชดเชย	79,743	37,531	32,099	-	-	-	-
การเรียนรู้ K-12	8,556	8,836	5,634	-	-	-	-
วิทยาลัยการศึกษาผู้ใหญ่	-1,309	-8,128	-644	-	-	-	-
อาชญากรรม	173,959	0	15,329	-	-	-	-
สวัสดิการ	774	196	546	-	-	-	-
ชดเชยคนรุ่นต่อไป	-	5,722	4,894	-	-	-	-
ทารุณ/ทอดทิ้งเด็ก	-	-	344	-	-	-	-
ชดเชยการตั้งครุฑ	-	68,728	-	-	-	-	-
สุขภาพ/บุหรื	-	17,781	-	-	-	-	-
รวมผลตอบแทน	262,642	158,278	60,117	-	-	-	-
ค่าใช้จ่ายรวมยอด	247,256	94,082	52,380	-	-	-	-
อัตราส่วนผลตอบแทนต่อค่าใช้จ่าย	9:1	2.5:1	7.8:1	2:1	2.3:1	3:1	3:1

ตารางข้างต้นชี้ให้เห็นว่าอัตราส่วนผลตอบแทนต่อค่าใช้จ่ายทั้งหมดของแต่ละโครงการและแต่ละประเทศแตกต่างกัน อันเนื่องมาจากปัจจัยด้านประสิทธิภาพของระบบการบริหาร สังคม และวัฒนธรรมเบื้องหลังของโครงการแตกต่างกัน

เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการลงทุนในทุนเล่าเรียนเปรียบเทียบกับการลงทุนในอาคารสถานที่ การลงทุนในทุนเล่าเรียนมีผลดีต่อการเพิ่มจำนวนนักเรียนมากกว่าคือ 11 เท่า ประมาณการค่าใช้จ่ายด้านวัสดุอุปกรณ์โรงเรียน การโอนย้ายของนักเรียน การช่วยเหลือนักเรียน และค่าเสียโอกาสกับผลตอบแทนทางการศึกษาและสุขภาพในการลดแรงงานเด็ก ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ประสิทธิภาพของการให้ทุนเล่าเรียน

ประเทศ	อายุนักเรียน (ปี)	% เพิ่มของนักเรียน	% ลดของแรงงานเด็ก	เงินทุนต่อหัวต่อปี (\$)	% ของค่าใช้จ่ายทางการศึกษา GDP
นิการากัว	7-13	18.0	4.9	-	-
	10-13	-	9.0	21	9.1
เม็กซิโก	ช. 8-11	1.1-1.8	1.3	-	-
	ช. 12-17	3.2-5.8	3.2-4.7	-	-
	ญ. 8-11	-	-	109	-
	ญ. 12-17	7.5-9.5	1.1-2.3	218	14.4
บราซิล	10-14	-	8.3	-	11.4
	7-14	-	N.S.	173	-
ฮอนดูรัส	6-12	-	N.S.	60	-
บังคลาเทศ (ทุนและอาหาร)	5-16	16.0-17.0	4.2	35	7.2
โคลอมเบีย	10-13 ชนบท	1.5	10.3-14.1	96	16.7
	14-17 ชนบท	5.0	N.S.	192	-
	10-13 ในเมือง	7.0	ลดลง	-	-
	14-17 ในเมือง	2.5	ลดลง	-	-

N.S. ไม่มีนัยสำคัญ

คุณภาพการศึกษาก่อนวัยเรียนสามารถเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ของเด็กและมีผลกระทบในระยะยาว ผู้วิจัยได้เสนอภาพของการศึกษาก่อนวัยเรียนไว้ 3 รูปแบบ พร้อมกับการสนับสนุนอื่นๆ ตัวชี้วัดความสำเร็จคือการลดการซ้ำชั้น 5-16% ลดอัตราการออกจากมัธยมปลาย 18-21% ลดจำนวนเด็กการศึกษาพิเศษ 14-26% เรียนจบชั้นประถมปีที่ 2,3 และ 4 ด้วยเกรดสูง ผลการทดสอบสูง อัตราการเข้าเรียนต่อสูง และลดจำนวนเด็กหลายอายุในชั้นเดียวกัน ผลกระทบทางเศรษฐกิจมีตัวชี้วัดคือ รายได้สูง อัตราการเป็นเจ้าของบ้านสูง อัตราการเรียนจบสูง เมื่ออายุ 19 ปี มีโอกาสทำงาน 18% เนื่องจากขาดข้อมูลสำคัญจึงได้อาศัยการสร้างภาพจำลองการศึกษาก่อนวัยเรียน 3 รูปแบบ เพื่อทำการคำนวณดังต่อไปนี้

ภาพของการศึกษาก่อนวัยเรียน 3 ภาพ โดยอาศัยตัวชี้วัดข้างบนเป็นแนวทาง ดังนี้

ภาพที่ 1 การศึกษาก่อนวัยเรียนใช้ตัวชี้วัดที่กล่าวมาแล้ว คิดค่าใช้จ่ายรายหัว กำหนดไว้ 1,000 ดอลลาร์ ผลตอบแทน 5% ในประเทศอุตสาหกรรม 10-30% ในประเทศยากจน อัตราการลด 10% (discount rate)

ภาพที่ 2 การศึกษาก่อนวัยเรียน โภชนาการและสุขภาพคือ ภาพที่ 1 เพิ่มโภชนาการและสุขภาพ ทั้งก่อนและระหว่างเรียน ค่าใช้จ่ายประมาณหัวละกำหนดไว้ 2,000 ดอลลาร์

ภาพที่ 3 การศึกษาก่อนวัยเรียน โภชนาการ สุขภาพและการช่วยเหลือในห้องเรียน ใน 2 ปีแรก คือ ภาพที่ 2 เพิ่มการฝึกอบรมครู ลือต่างๆ อาหารเช้าและสุขภาพ ค่าใช้จ่ายกำหนดหัวละ 3,000 ดอลลาร์
 ดังได้กล่าวมาแล้วว่า การศึกษาก่อนวัยเรียนเป็นการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนมากกว่าการลงทุนทางการศึกษาในรูปแบบอื่นๆ เช่น การสอนเสริมการเรียนภาคฤดูร้อนและการฝึกงาน เป็นต้น

ตารางที่ 4
การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและผลตอบแทนของการศึกษาก่อนวัยเรียนเปรียบเทียบกับวิธีการอื่นๆ

อัตราผลตอบแทนต่อปี (%)	ผลการสอบ				
	ยากจนมาก	ระดับ 2	ค่าเฉลี่ย	ระดับ 4	รวยที่สุด
	30	20	15	10	5
อัตราส่วนผลตอบแทนต่อค่าใช้จ่าย					
ภาพที่ 1 การศึกษาก่อนวัยเรียน	3.50	2.70	2.30	2.10	1.80
ภาพที่ 2 การศึกษาก่อนวัยเรียน โภชนาการและสุขภาพ	4.10	3.35	2.93	2.45	1.92
ภาพที่ 3 ภาพที่ 2 และการช่วยเหลือ 2 ปีแรก	4.50	4.03	3.20	2.70	2.30
การช่วยเหลืออื่นๆ					
ลดขนาดของชั้นเรียน (50%) (คาดว่าเพิ่มผลการเรียน และเพิ่มขนาดของการเรียน 5%)	1.10	1.20	1.30	1.50	1.70
ลดขนาดของชั้นเรียน (50%) และปรับปรุงโรงเรียน (คาดว่าเพิ่มผลการเรียนและขนาดของการเรียน 5%)	0.90	1.00	1.10	1.20	1.30
เพิ่มเงินเดือนครู (50%) (คาดว่าเพิ่มประสิทธิภาพ ผลการเรียนและการเข้าเรียนอุดมศึกษา 5%)	1.70	1.50	1.20	1.20	1.20
แรงจูงใจเด็ก (ทุนเล่าเรียนมีละ 200 ดอลลาร์ คาดว่าเพิ่มจำนวนนักเรียนประถมที่ 1 5%)	2.00	1.80	1.00	0.50	0.30
ให้คอมพิวเตอร์ (คาดว่าเพิ่มการเรียนรู้ความสามารถในการทำงานและผลผลิต 5%)	1.00	1.10	1.20	1.30	1.30

ข้อมูลในลักษณะนี้ น่าจะช่วยให้ผู้กำหนดนโยบายและวางแผนการศึกษาสามารถตัดสินใจในรูปแบบของการศึกษาก่อนวัยเรียน ภายในกรอบงบประมาณที่สามารถให้ผลตอบแทนที่ดีที่สุดและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

Patrinos, Harry Anthony "The Living Conditions of Children" World Bank Policy Research Working Paper 4251, June 2007 Washington D.C., U.S.A.

การจัดการเรียนการสอนของ โรงเรียนอัครเทคนิโบลโยศึกษา ตามทัศนคติของนักเรียน

การศึกษาในปัจจุบัน ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ นักเรียนส่วนใหญ่ต่างให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมาก เพื่อจะได้เป็นพื้นฐานของการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้นการเลือกโรงเรียนของนักเรียนจะได้รับความคิดเห็นอย่างต้อจากผู้ปกครอง โดยทั่วไป นักเรียนจะเข้าเรียนในโรงเรียนแห่งหนึ่งแห่งใดก็ด้วยเหตุผลที่ต่างกัน เช่น ความพอใจในการจัดการเรียนการสอนที่สามารถส่งเสริมความรู้ความสามารถของนักเรียนทุกคน สามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้เป็นจำนวนมาก อาจารย์เป็นพี่ทรวงคุณวุฒิ ชื่อเสียงของโรงเรียนที่ดี รวมถึงค่านิยมของสังคม

มีนักเรียนอีกเป็นจำนวนมากที่เข้าเรียนในโรงเรียนสายอาชีพ เพื่อความคาดหวังในการเข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างมีทักษะและสามารถหาเลี้ยงชีพเองได้ การจัดการศึกษาแบบพาณิชย์และอุตสาหกรรมจึงเข้ามามีบทบาทและรองรับความต้องการความรู้ความสามารถในสายอาชีพ เพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน รวมถึงค่านิยมในสายอาชีพที่มีบทบาทเพิ่มมากขึ้น เป็นทางเลือกในการศึกษา และขยายโอกาสทางการศึกษาสำหรับผู้ทำงานแล้วหรือผู้ที่คิดเข้าสู่ตลาดแรงงาน

จังหวัดชลบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งที่เป็นเขตธุรกิจอุตสาหกรรม มีท่าเรือน้ำลึกที่แหลมฉบัง เขตอุตสาหกรรมบ่อวิน และอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และการโรงแรม เนื่องจากเป็นจังหวัดที่ติดชายทะเล จึงมีผู้คนทั่วโลกเดินทางมาท่องเที่ยว โรงเรียนอักษรเทคโนโลยีพัทยา เป็นโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี ก่อตั้งมาแล้วไม่น้อยกว่า 25 ปี ได้มีการพัฒนาการเจริญก้าวหน้าเรื่อยมา มีจำนวนนักศึกษาเพิ่มขึ้นทุกปี ปีการศึกษา 2545 ได้ลงนามสัญญากับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เปิดเป็นศูนย์การศึกษาที่สอนระดับปริญญาตรี และปี 2547 เปิดสอนระดับปริญญาโท โรงเรียนอักษรเทคโนโลยีพัทยา เป็นโรงเรียนประเภทอาชีวศึกษาเอกชน เป็นองค์กรหนึ่งที่ได้นำระบบการประกันคุณภาพการศึกษามาช่วย ทำให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่ชัดเจนสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอักษรเทคโนโลยีพัทยา ตามทฤษฎีของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทพาณิชยกรรม สาขาวิชาการบัญชี สาขาวิชาการขาย และสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบัญชี สาขาวิชาการตลาด และสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ

3. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีของนักเรียนโรงเรียนอักษรเทคโนโลยีพัทยา โดยจำแนกตามเพศ อายุ สาขาวิชา ผลการเรียนรู้เฉลี่ยสะสม อาชีพผู้ปกครอง และรายได้ผู้ปกครอง ต่อเดือน

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนโรงเรียนอักษรเทคโนโลยีพัทยา อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2549 ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทพาณิชยกรรม สาขาวิชาการบัญชี สาขาวิชาการขาย และสาขาวิชาคอมพิวเตอร์และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) ประเภทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบัญชี สาขาวิชาการตลาด และสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ จำนวนทั้งสิ้น 1,369 คน ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอักษรเทคโนโลยีพัทยา ตามทฤษฎีของนักเรียน เป็นนักเรียนระดับชั้น ปวช. จำนวน 186 คน และระดับชั้น ปวส. จำนวน 124 คน แยกเป็นสาขาการบัญชี จำนวน 133 คน สาขาวิชาคอมพิวเตอร์/คอมพิวเตอร์ธุรกิจ จำนวน 119 คน และสาขาวิชาการขาย/การตลาด จำนวน 58 คน รวมทั้งสิ้น 310 คน

กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนนักศึกษาโรงเรียนอักษรเทคโนโลยีพัทยา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภท

พาณิชย์กรรม และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
ชั้นสูง(ปวส.) ประเภทบริหารธุรกิจ ปีการศึกษา 2549
ผู้วิจัยใช้สูตรของทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ที่
ระดับนัยสำคัญ .05 ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5
คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 310 คน
แล้วดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่ม
อย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามผู้
วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

- 1.ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
- 2.ศึกษาวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิด
- 3.นิยามตัวแปรเพื่อสร้างแบบสอบถาม
- 4.สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปรที่

ใช้ในการวิจัย นำแบบสอบถามปรึกษาอาจารย์ที่
ปรึกษาวิทยานิพนธ์

5.นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3
ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content
Validity)

6.นำแบบสอบถามปรับปรุงแก้ไขตามข้อ
เสนอของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำเสนอต่อประธาน
และกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ
และให้ข้อเสนอแนะ

7.นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักเรียน
ระดับชั้น ปวช. และ ปวส. ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง
จำนวน 30 คน หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของ
แบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)
ได้ค่า .97

แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของนักเรียน

ตอนที่ 2 การจัดการเรียนการสอนโรงเรียน
อักษรเทคโนโลยีพิทยาคมที่นครสวรรค์นักเรียน 5 ด้าน
ลักษณะส่วนเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
(Rating Scale)

1.ด้านการจัดหลักสูตร

- 2.ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3.ด้านครูผู้สอน
- 4.ด้านการวัดผลและประเมินผล
- 5.ด้านการจัดการอาคารสถานที่และสิ่ง
อำนวยความสะดวก

วิธีการรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้
ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตาม
ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.ทำหนังสือขอความร่วมมือในการตอบ
แบบสอบถามจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสวนดุสิต โดยขอความร่วมมือจากผู้บริหาร
โรงเรียนและอาจารย์ประจำชั้นโรงเรียนอักษร
เทคโนโลยีพิทยา

2.ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างนำแบบสอบถามส่ง
คืนอาจารย์ที่ปรึกษา ก่อนรวบรวมส่งคืนให้กับผู้วิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัยข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่า
เฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบ (t-test)
การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one - way
ANOVA) และการทดสอบคู่โดยวิธีของเชฟเฟ การ
วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ
แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ
ข้อมูลเกี่ยวกับพรรณณะของนักเรียนที่มีต่อการ
จัดการเรียนการสอนของโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูล
ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (X- bar) และค่าเบี่ยงเบน

มาตรฐาน (S.D.) การเปรียบเทียบพรรณนะของนักเรียน โดยจำแนกตามเพศ อายุ สาขาวิชา ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม อาชีพผู้ปกครอง และรายได้ผู้ปกครองต่อเดือน ใช้การทดสอบค่า (t-test) และข้อมูลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

พรรณนะของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอักษรเทคโนโลยีพญา อยู่ในระดับมาก ลำดับที่หนึ่ง คือ ด้านครูผู้สอน โดยนักเรียนมีความเชื่อมั่น ด้านครูผู้สอน เป็นผู้ที่มีทักษะ มีประสบการณ์ และความชำนาญ เป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรม ดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนโดยไม่เลือกปฏิบัติ และนักเรียนมีความเชื่อมั่นว่า ด้านการวัดผลและประเมินผลของโรงเรียน ด้านการจัดหลักสูตรของโรงเรียนสามารถนำไปสู่การปฏิบัติ และประกอบอาชีพได้ โดยนักเรียนมีความคิดเห็นด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่โรงเรียนส่งนักเรียนไปฝึกงานตามสถานประกอบการจะส่งผลต่อการประกอบอาชีพของนักเรียน ส่วนด้านการจัดการอาคารสถานที่ นักเรียนมีความคิดเห็นระดับมาก ด้านบรรยากาศในห้องเรียนมีแสงสว่างเพียงพอและอุณหภูมิเหมาะสม แต่มีความคิดเห็นระดับปานกลาง คือ ห้องพยาบาล โรงอาหาร ห้องสุขา และระบบสาธารณูปโภค

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอักษรเทคโนโลยีพญา ตามพรรณนะของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทพาณิชยกรรม สาขาวิชาการบัญชี สาขาวิชาการขาย และสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบัญชี สาขาวิชาการตลาด และสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ พบว่า นักเรียนจะมีความเชื่อมั่นด้านการจัดการหลักสูตรของโรงเรียนนำไปสู่ภาคปฏิบัติและประกอบอาชีพได้ หลักสูตรวิชาชีพระดับที่เปิดสอนสอดคล้องกับตลาดแรงงานแล้วก็ตาม แต่เนื้อหาหลักสูตรยังไม่ได้มุ่งส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เท่าที่ควร สอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่ส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มากเพียงใด

ส่วนประกอบควรเน้นการจัดการด้านทรัพยากรด้านการเรียนการสอน ได้แก่ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ให้เหมาะสมและเพียงพอ และเพิ่มแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และถึงแม้ว่านักเรียนมีความเชื่อมั่นในตัวครูผู้สอนแล้วว่าเป็นผู้มีคุณวุฒิมีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม เอาใจใส่ต่อนักเรียน เป็นแบบอย่างที่ดี และมีจรรยาบรรณของความเป็นครูแล้วก็ตาม ครูควรเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนมากขึ้น เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของนักเรียน ความต้องการของนักเรียน เพื่อนำไปพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และควรจัดกระบวนการวัดและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพ โดยจัดการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย และการวัดผลนั้นสามารถกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนได้ และนักเรียนมีความคาดหวังด้านสภาพแวดล้อม การจัดการอาคารสถานที่ มุมพักผ่อน ด้านสาธารณูปโภค ห้องพยาบาล โรงอาหาร ห้องสุขา

กลุ่มคนรักบ้านเกิด ร่วมกันถอดบทเรียนคุณแผ่นดิน เร่งสร้างสันติสุข 3 จว.ชายแดนใต้

สวัสดิ์ค๊ะ ฉบับนี้ มีเรื่องดีๆ เกี่ยวกับความพยายามที่จะสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นกับ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มาแล้วสู่กันฟังค๊ะ แม้ว่าเหตุการณ์ความรุนแรงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้น ทำให้คนไทยเกิดความไม่สบายใจ ขณะเดียวกันจะเห็นว่าคนไทยไม่ทิ้งกันต่างร่วมมือกันทุกวิถีทางที่จะให้ผืนแผ่นดินทั้ง 3 จังหวัด อันได้แก่ ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส เกิดความสงบสุขเช่นในอดีต ทุกภาคส่วนของสังคมทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กร มูลนิธิต่างๆ จึงมีความพยายามที่จะสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นด้วยการเข้าไปให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย

และหนึ่งในองค์กรเอกชนที่ดำเนินการโดยกลุ่มคนรักบ้านเกิด คือมูลนิธิสุข-แก้ว แก้วแดง ก่อตั้งขึ้นโดย ดร.รุ่ง แก้วแดง อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งท่านเป็นชาวยะลาโดยกำเนิด ได้ร่วมกับข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน นักวิชาการ ที่ส่วนใหญ่เป็นคนใน 3 จังหวัดภาคใต้ เพื่อทดแทนบุญคุณแผ่นดิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการศึกษา การวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนด้านการเกษตร การอุตสาหกรรม วัฒนธรรมชุมชนและสิ่งแวดล้อม และที่สำคัญคือ ให้ชุมชนทั้งคนไทยพุทธ ไทยมุสลิม และคนจีนทุกรุ่น ทุกวัยได้กลับมาอยู่ร่วมกัน เป็นเพื่อนกันอย่างสันติสุขดังเช่นในอดีต

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา กิจกรรมของมูลนิธิเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งในกลุ่มของผู้ใหญ่และเยาวชนอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีหลายหน่วยงานเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือสนับสนุนการดำเนินงานของมูลนิธิ เช่น มูลนิธิแคนาดา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอบต.) ธนาคารไทยพาณิชย์ เป็นต้น ประกอบด้วยโครงการหลักๆ ดังนี้

โครงการการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชน เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมา คนไทยมุสลิมจะรู้สึกว่าจะไม่ได้รับความเสมอภาคทางสังคม และถูกเลือกปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือความไม่คุ้นเคยกับระบบที่ต้องติดต่อกับหน่วยงานราชการ ปัญหายิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น เมื่อเกิดความไม่สงบเมื่อต้นปี 2547 ทำให้สูญเสียชีวิตและทรัพย์สินจำนวนมาก ความไม่เข้าใจกันระหว่างคนไทยพุทธกับไทยมุสลิมทวีมากขึ้น มูลนิธิเห็นถึงความจำเป็นที่ต้องเร่งสร้างความเข้าใจร่วมกันทุกภาคส่วน ได้จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลายครั้ง และเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการให้ความรู้ โดยเชิญครูคนจาก 6 อำเภอ ใน 3 จังหวัดมาอบรมให้ความรู้ในเรื่องสิทธิมนุษยชน ตลอดจนการวางแผนและการผลิตสื่อการเรียนการสอน เพื่อถ่ายทอดให้แก่เยาวชนและชุมชนในพื้นที่ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และความทัดเทียมกันของคนไทยทุกคน

โครงการพัฒนาผู้นำเยาวชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการนำเด็กและเยาวชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งชายและหญิง ทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิม ให้มาทำกิจกรรมร่วมกัน 3-5 วัน เพื่อให้เยาวชนเหล่านี้ได้เรียนรู้ถึงการอยู่ร่วมกันได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีซึ่งกันและกัน ปัจจุบันอบรมไปแล้วประมาณ 700 คน

โครงการเลี้ยงแพะ เนื่องจากใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แพะนั้นเป็นสัตว์ทางเศรษฐกิจ โดยในแต่ละปีพี่น้องชาวมุสลิมจะนำแพะมาทำเป็นอาหารเพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นการเข้าสู่ฮัจญ์ พิธีแต่งงาน การได้ลูกชาย เมาลิด ฮารีรายอ งานแก้บน เป็นต้น ดังนั้น มูลนิธิจึงต้องการส่งเสริมให้ชาวบ้านในชุมชนเลี้ยงแพะ แต่การเลี้ยงแพะจะมีความยุ่งยากและซับซ้อน มูลนิธิจึงตั้งเป็นฟาร์มแพะต้นแบบ เพื่อทำการทดลองเลี้ยงแพะ พร้อมทั้งศึกษาวิจัยทั้งกระบวนการ นับตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์แพะมาเลี้ยง ความเหมาะสมของสภาพอากาศ โรคในแพะ อาหารอะไรที่แพะกินได้ กินไม่ได้ เป็นต้น จากนั้น มูลนิธินำองค์ความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอดให้กับชาวบ้านที่ประกอบอาชีพเลี้ยงแพะอยู่แล้วซึ่ง

ส่วนใหญ่จะเลี้ยงจำนวนไม่มาก และไม่ทราบวิธีการเลี้ยงที่ถูกต้อง รวมทั้งชาวบ้านที่สนใจ มาเข้ารับการฝึกอบรมให้ได้รับการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเลี้ยงแพะ เพื่อพัฒนาการเลี้ยงให้เป็นฟาร์มขนาดเล็กต่อไป ซึ่งมูลนิธิได้จัดตั้งธนาคารแพะ เพื่อให้ชาวบ้านขอยืมแพะไปเลี้ยงและขยายพันธุ์ ขณะนี้ประมาณ 30 ครอบครัวที่ได้รับมอบไปแล้ว

โครงการพัฒนาผู้นำชุมชนเพื่อสันติสุข 3 จังหวัดชายแดนใต้ เป็นการคัดเลือกผู้นำชุมชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ พระสงฆ์ อิหม่าม นายกองดีการบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี กำนัน ผู้ใหญ่

บ้าน กลุ่มผู้นำสตรี NGO ผู้บริหารโรงเรียนรัฐบาล ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ผู้บริหารหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน กรรมการสถานศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัย ประธานผู้นำเยาวชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประธานผู้นำเยาวชนพัฒนาความสามารถขององค์กรเยาวชนระดับอบต. ด้านกีฬา ดนตรีและศิลปะพื้นบ้าน เป็นต้น ให้มารู้จักเข้าใจกัน เป็นเพื่อนกัน ลดความหวาดระแวงและสร้าง

ความสมานฉันท์ โดยผู้นำชุมชนเหล่านี้ได้เดินทางไปเปิดโลกทัศน์ในรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซียเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มคนหลายเชื้อชาติต่างศาสนา เพราะหลังจากที่ประเทศมาเลเซียได้รับเอกราช เกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งอย่างรุนแรง ผู้คนล้มตายจำนวนมาก แต่ในที่สุดสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข และมีความเจริญก้าวหน้าในด้านการศึกษา การบริการและอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก

โครงการพัฒนาขีดความสามารถขององค์กรเยาวชนระดับอบต. ด้านกีฬา ดนตรีและศิลปะพื้นบ้าน โครงการนี้ เป็นโครงการใหม่ล่าสุดของมูลนิธิ ที่คัดเลือกเยาวชนในระดับอบต.ที่เป็นแกนนำใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีอายุระหว่าง 15 - 24 ปี ซึ่งเป็นเป้าหมายของกระบวนการก่อการร้าย ประกอบกับเยาวชนกลุ่มนี้ไม่ไว้วางใจและไม่ต้องการเข้าไปเกี่ยวข้องกับทางทหารและตำรวจหรือภาครัฐ มูลนิธิเห็นว่าการจัดกิจกรรมที่เยาวชนเลือกได้อย่างอิสระ หลากหลายและเหมาะสมกับตนเองและชุมชน จะสามารถเบี่ยงเบนพฤติกรรมให้ห่างไกลยาเสพติดและการกระทำผิดในเรื่องอื่นๆ และยังช่วยสืบค้นภูมิปัญญาเพื่อถ่ายทอดและฟื้นฟูศิลปะพื้นบ้าน เช่น ดิเกฮูรู ร่องเงง บานอ เป็นต้น ให้ยังอยู่ไม่สูญหาย ที่สำคัญเยาวชนยังสามารถเรียนรู้ในเรื่องการเขียนโครงการ การจัดประชุม การเขียนรายงานการประชุม เพื่อให้เยาวชนนำไปปฏิบัติจริงในการจัดกระบวนการกลุ่ม การบริหารและการมีส่วนร่วมกันพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความเข้มแข็ง

ได้เห็นถึงความทุ่มเทและตั้งใจของ ดร.รุ่ง แก้วแดง ประธานมูลนิธิฯ ในการพัฒนาชุมชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เกิดสันติสุขอย่างยั่งยืนอย่างนี้แล้ว หากท่านใดประสงค์ที่จะร่วมกันสนับสนุนมูลนิธิสุข-แก้ว แก้วแดง สามารถบริจาคเงินเข้าบัญชีธนาคารกรุงไทย สาขาศรียาน เลขที่ 0121724565 และฉบับหน้าไปเรียนรู้เรื่องการอยู่กันอย่างมีความสุขของผู้คนหลากหลายเชื้อชาติในประเทศมาเลเซีย ในโครงการพัฒนาผู้นำชุมชนเพื่อสันติสุข 3 จังหวัดชายแดนใต้ กันค่ะ

- สกศ.รุกวิจัยพัฒนาต้นทุนชุมชนคุณธรรม-ขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- สกศ.วิจัยการพัฒนาการเรียนการสอนศีลธรรมในสถานศึกษา

ดร.อาร์ง จันทวานิช เลขาธิการสภาการศึกษา กล่าวว่าปัจจุบันทุนทางสังคมที่เป็นรากฐานสำคัญ กำลังถูกทำลายลงจนผู้ร่อน เสื่อมถอย ไม่ว่าจะเป็นความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติที่กำลังหมดไป ความเข้มแข็งของชุมชนและศักดิ์ศรีของคนท้องถิ่นที่ถูกแย่งชิงไปใช้เพื่อสร้างความกินดี อยู่ดีให้กับผู้คนในเมือง ทั้งนี้เป็นเพราะการขาดจิตสำนึกทางสังคมในด้านคุณธรรมจริยธรรม คนท้องถิ่นที่เคยเคารพในวิถีชุมชนที่พึ่งพาตนเองได้ เคยเห็นคุณค่าถึงพลังของวัฒนธรรมท้องถิ่นกำลังหมดไป เพราะอิทธิพลแห่งวิถีบริโภค วัตถุเข้าครอบงำ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดทำโครงการวิจัยและนวัตกรรมการเรียนรู้ในระดับพื้นที่ ด้วยระบบขับเคลื่อนการเรียนรู้ใหม่ เพื่อศึกษาค้นคว้าและทำความเข้าใจร่วมกับชุมชนถึงต้นทุนชุมชนในด้านระบบสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณี ระบบการศึกษาเรียนรู้ในพื้นที่ชุมชนคุณธรรมที่มีศักยภาพในปัจจุบัน แสวงหาศักยภาพและความเป็นไปได้ทั้งด้านต้นทุนเดิมและการเรียนรู้ใหม่ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความรู้เพื่อแทนที่ความไม่รู้และสอดคล้องกับวิถีชีวิตปัจจุบัน ตลอดจนการแก้ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ของชุมชน พัฒนาระบบการ รูปแบบ วิธีการ ระบบขับเคลื่อนการเรียนรู้ใหม่ของชุมชน ที่จะก่อให้เกิดกระแสการเรียนรู้ส่งทอดคุณลักษณะ คุณธรรมและวัฒนธรรมปัญญา เพื่อการพัฒนาเชื่อมโยงวิถีชีวิตของชุมชนอย่างรอบด้าน โดยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยพื้นที่ต้นทุนในชุมชนหมู่บ้านเพื่อนำร่องโครงการใน 4 พื้นที่ใน จ.นครสวรรค์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพ เพื่อนำมาเป็นพื้นที่ปฏิบัติการและทำการศึกษาเชิง

ลึกด้วยวิธีการเรียนรู้ร่วมกันของชาวชุมชนเองและคณะผู้วิจัย

ผลจากการศึกษาวิจัย จะสามารถขยายเยาวชนต้นกล้าคุณธรรมในระดับตำบลและประสานกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการสนับสนุนส่งเสริมเยาวชนคนดีมีคุณธรรมด้านทุนการศึกษาและกลับมาเป็นบุคลากรเพื่อการพัฒนาต่อไป ส่งเสริมเยาวชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ และรักษาความสามัคคีของแกนนำพร้อมทั้งถ่ายทอดประสบการณ์ให้เยาวชนมารับช่วงต่อ พัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูให้เป็นผู้จัดการความรู้มากกว่าเป็นผู้ให้ความรู้ และเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนให้เป็นพื้นที่การพัฒนานักเรียนและสังคม โดยดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ ทั้งนี้คาดหวังว่าชุมชนหมู่บ้านจะได้รับการพัฒนาระบบขับเคลื่อนการเรียนรู้ใหม่ของตนเองที่สอดคล้องกับรากเหง้าแห่งความเป็นสถาบันชุมชน และเกิดการสะสมความรู้ของชุมชน เพื่อพัฒนาวัฒนธรรมปัญญาเชิงคู่วัฒนธรรมเมตตาเพื่อเป็นหลักประกันความเข้มแข็งของสถาบันชุมชน

นอกจากนี้ **โครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เป็นโครงการหนึ่งที่กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการดำเนินการ** เพื่อเป็นการปลูกฝังคุณธรรมศีลธรรมผ่านกิจกรรมศาสนกิจของแต่ละศาสนาตามยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมศีลธรรมในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีเป้าหมายโรงเรียนสังกัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอาชีวศึกษา เริ่มดำเนินการปีงบประมาณ 2548 โดยคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติงบประมาณกลาง เพื่ออุดหนุนโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำนวน 4,000 รูป และได้เพิ่มเป็น 10,000 รูปในปีงบประมาณ 2549

อย่างไรก็ตามปัญหาที่พบในเบื้องต้นคือ การวางตัวของครูพระสอนศีลธรรม การใช้/การผลิตสื่อ นวัตกรรมการสอน การวัดประเมินผล อุปสรรคการเดินทางไปสอนในโรงเรียนที่ห่างไกล ดังนั้นกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมจึงได้มอบโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้กระทรวงศึกษาธิการดูแลรับผิดชอบตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2550 กระทรวงศึกษาธิการได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย(มจร.) ในการดูแลรับผิดชอบโครงการทั้งเชิงวิชาการและการบริหาร

จากการติดตามนิเทศงานโดย มจร.พบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานมีหลายประการ เช่น การวางตัวของครูพระ การพัฒนาสื่อการสอน รวมถึงสื่อการสอนที่ขาดแคลน บางโรงเรียนต้องการครูพระเพิ่ม ครูพระบางรูปต้องสอนหลายโรงเรียน ค่าตอบแทนน้อยเกินไป การประสานงานระหว่างหน่วยปฏิบัติระดับจังหวัดยังไม่ต่อเนื่อง การนิเทศงานไม่ทั่วถึง รวมทั้งมีข้อเสนอแนะคือ ต้องการให้โครงการครูพระสอนศีลธรรมดำเนินการต่อให้มีการพัฒนาครูพระด้านเทคนิคการสอน การผลิตสื่อและการวางตัวที่เหมาะสม การบรรจุพระบัณฑิตอาสาเข้าโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน รวมทั้งการเพิ่มค่าตอบแทน เป็นต้น และที่สำคัญ ภารกิจการสอนศีลธรรมในหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ หน้าที่หลักคือ หน้าที่ของครูผู้สอนที่จะต้องพัฒนารูปแบบวิธีการสอนให้เป็นที่น่าสนใจ

สภาพปัญหาดังกล่าว **สำนักงานฯ จึงได้จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาเรื่อง “การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมในสถานศึกษา: กรณีศึกษากรุงเทพมหานครและปริมณฑล”** เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมในสถานศึกษาของครู/ครูพระ และความต้องการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสนอหลักสูตรประเภทต่างๆ ที่ช่วยในการเพิ่มพูนศักยภาพการจัดการเรียนการสอนของครูสอนศีลธรรมในสถานศึกษา และหาแนวทางร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมในสถานศึกษา โดยระยะเวลาวิจัยดำเนินการช่วงเดือนส.ค.2551-มี.ค.2552

บทบาทของครูกับ สื่อการเรียนการสอน

ปัจจุบันรัฐบาลให้ความสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษา และถือว่าการศึกษาคือเครื่องมือสำคัญต่อการพัฒนาในทุกภาคส่วนของประเทศ ทอรับกับความพยายามในการที่จะพัฒนาสังคมให้ก้าวสู่สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ปีพุทธศักราช 2544 จึงได้มีการประกาศใช้หลักสูตรขั้นพื้นฐานตามคำสั่ง กระทรวงศึกษาธิการที่ ๖ก 1166/2544 ลงวันที่ 2 พฤศจิกายน 2544

การประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการของหน่วยงานในกระทรวงศึกษาธิการเปลี่ยนแปลงไป และแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2545-2559 ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ของการจัดการศึกษาระดับชาติที่มีระยะเวลาของแผนรวมถึง 15 ปี ได้นำเสนอสาระที่เป็นแผนยุทธศาสตร์ของการจัดการศึกษาของไทย ตามแนวปฏิรูปการศึกษาที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ผนวกกับนโยบายด้านการจัดการศึกษาของรัฐบาล

แนวทางเพื่อการปฏิบัติต่างๆ ในการจัดศึกษาของชาติทุกระดับ และการเปลี่ยนแปลงในสังคมอันเป็นผลมาจากพัฒนาการของยุคโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลให้การสืบหาค้นคว้าแสวงหาความรู้ การถ่ายทอดความรู้และการเรียนรู้เป็นไปอย่างกว้างขวางรวดเร็ว พร้อมกับการขยายอย่างกว้างขวางของความรู้ และการเรียนรู้ทางศาสตร์ต่างๆ โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และพัฒนาการของการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้พัฒนาได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงกับสิ่งใหม่ๆ ของวิทยาการต่างๆ ที่เกิดขึ้น

กอปร์ก็บมีการใช้ความรู้และนวัตกรรมเป็นปัจจัยหลักในการผลิตและพัฒนา การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอารยประเทศ การพัฒนาการเรียนรู้จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการพัฒนาปัจเจกบุคคล และการใช้สื่อการสอนจึงถือเป็นหัวใจของการเรียนการสอน การเรียนการสอนจะบรรลุผลได้ดีเพียงไรขึ้นอยู่กับครูผู้สอนว่าจะสามารถกำหนดเลือก หรือสร้างและใช้สื่อการสอนได้อย่างเหมาะสมเพียงไรกับเนื้อหาที่สอนขึ้นอยู่กับผู้สอนสามารถวางแผนในเรื่องการจัดการเรียนการสอนให้ได้ระบบดีเพียงใด เช่น การวิเคราะห์และกำหนดขอบข่ายเนื้อหาสาระ การวิเคราะห์คุณสมบัติและความพร้อมของนักเรียน การวิเคราะห์ข้อจำกัดต่างๆ ของสภาพการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน และสื่อที่เป็น

กระบวนการ หรือวิธีการ

ประเด็นต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดการเรียนการสอนของครู สื่อการสอนก็คืออุปกรณ์ทางการศึกษาที่นำมาใช้กับการสอนนั่นเอง สื่อการสอนเป็นองค์ประกอบของระบบการสอน พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546 หน้า 1200) อธิบายว่า สื่อการสอน หมายถึง วิธีการ เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้เป็นสื่อในการศึกษา ที่จะทำให้บทเรียนที่ยากและซับซ้อนกลายเป็นเรื่องง่ายต่อความเข้าใจก็อาศัยสื่อการสอน เพราะฉะนั้นการใช้สื่อการสอนประกอบจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ครูผู้สอนจะต้องรู้จักและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนเป็นอย่างดี

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (วิชัย ตันศิริ, 2542 ข, หน้า 12-28) ให้ความหมายของสื่อการสอนไว้ว่า สื่อการสอน หมายถึง ระบบการนำวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการมาเป็นตัวกลางในการศึกษาแก่ผู้เรียน ดังนั้นจึงจำแนกประเภทของสื่อการศึกษา ออกมาเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1.ประเภทวัตถุ (Materiate) ได้แก่ สิ่งที่เป็นสิ่งของทั้งหลาย ทั้งรูปภาพ สัญลักษณ์

2.ประเภทอุปกรณ์ (Equipment) วิดิทัศน์ โทรทัศน์ วิทยุ คอมพิวเตอร์

3.ประเภทวิธีการ (Methods) เป็นสื่อประเภทกระบวนการ และการกระทำ เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบต่างๆ การสาธิต การทดลอง การจัดนิทรรศการ

สื่อการศึกษา หรือสื่อการเรียนการสอนปัจจุบัน ทั้งที่เป็นสื่อประเภทวิธีการ หรือกระบวนการและสื่อที่เป็นวัสดุสิ่งของและเครื่องมือ อาจจำแนกให้เห็นประเภทตามคุณสมบัติ ความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนที่แตกต่างกันได้ อย่างไรก็ตามการเลือกใช้สื่อให้สนองจุดมุ่งหมายตัวครูผู้สอน จำเป็นจะต้องพิจารณาเลือกใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับแนวความคิดทฤษฎีใหม่ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน วิธีการเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่ถือตัวครูเป็นศูนย์กลาง ทำให้คุณภาพและประสิทธิภาพของการเรียนรู้ไม่พัฒนาเท่าที่ควร กอปรกับปัจจุบันการพัฒนาทางด้านวิทยาการและเทคโนโลยีได้เจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว สภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น การศึกษาจึงจำเป็นต้องขยายขอบเขต ทำให้จุดประสงค์ของการศึกษาเปลี่ยนแปลงไป แนวคิดใหม่ๆ เกี่ยวกับการสอนเกิดขึ้นมากมาย

แต่สิ่งสำคัญที่ผู้สอนและผู้เรียนให้การยอมรับ นั่นคือ กระบวนการในการเรียนการสอนและบทบาทของสื่อการเรียนการสอน ผนวกกับการวางแผนการเรียนการสอนที่ผู้สอนทุกคนควรจะต้องกระทำก่อนลงมือสอนและในขั้นตอนการวางแผนการสอนจะทำให้ครูทราบได้ว่า สื่อการเรียนการสอนประเภทใดที่สมควรนำมาประกอบบทเรียนให้เกิดคุณค่าและมีประสิทธิภาพ ควรใช้เมื่อไร ตอนไหน ควรคู่ก่อนหรือหลัง เพื่อให้เป็นไปตามแผนการเรียนการสอนที่ผู้สอนได้กำหนดไว้

ปัญหาในการใช้สื่อการสอนของครูผู้สอน บุญเหลือ ทองเอี่ยม และสุวรรณ นาฎ (41172 หน้า 125) กล่าวว่า อาจมาจากสาเหตุต่างๆ คือ

1. เกี่ยวกับทางโรงเรียน

- 1.1 โรงเรียนไม่มีงบประมาณสำหรับซื้ออุปกรณ์การสอน
- 1.2 อุปกรณ์ที่ทางโรงเรียนมีอยู่ไม่ตรงกับบทเรียน
- 1.3 อุปกรณ์ที่ทางโรงเรียนมีอยู่ล้าสมัย หรือชำรุด
- 1.4 สภาพห้องเรียนและสิ่งแวดลอมไม่เหมาะสมกับการใช้อุปกรณ์บางประเภท เช่น ห้องมีแสงสว่างมากเกินไป ไม่เหมาะสมกับเครื่องฉายบางประเภท

2. เกี่ยวกับผู้สอน

- 2.1 ผู้สอนไม่มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านโสตทัศนศึกษา
- 2.2 ผู้สอนขาดทักษะในการใช้เครื่องมือบางประเภท
- 2.3 ผู้สอนเกรงว่าเมื่อใช้อุปกรณ์การสอนแล้ว จะทำให้เสียเวลาและสอนไม่ทันตามหลักสูตร
- 2.4 ผู้สอนไม่เห็นความสำคัญของอุปกรณ์ และคิดว่าตนเองสามารถสอนได้โดยไม่มีอุปกรณ์
- 2.5 ผู้สอนไม่ยอมอุทิศเวลาในการทำอุปกรณ์และใช้อุปกรณ์
- 2.6 ผู้สอนคิดว่าเมื่อใช้อุปกรณ์แล้วระเบียบของห้องจะเสียไป
- 2.7 ผู้สอนไม่อยากจะใช้อุปกรณ์การสอน เพราะราคาแพง กลัวว่าจะต้องรับผิดชอบในกรณีที่เกิดการชำรุด หรือเสียหาย

3. เกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียน

ผู้บังคับบัญชาไม่ส่งเสริมให้มีการใช้อุปกรณ์การสอนมากเท่าที่ควร และบางแห่งก็ขาดกำลังคนที่จะทำงานด้านนี้โดยเฉพาะ

จากที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดในเรื่องบทบาทของครูกับสื่อการเรียนการสอน สรุปได้ว่า สื่อการสอนทั้งหลายเป็นเครื่องอำนวยความสะดวกต่อการเรียนการสอน กล่าวคือ ทำให้บทเรียนน่าสนใจ นักเรียนเกิดความสนุกสนานในบทเรียน และยังช่วยทุ่นเวลาในการสอนอีกด้วย

ดังนั้นผู้สอนจะต้องหมั่นตรวจสอบและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนประเภทต่างๆ เช่น ประเภทหนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ ฯลฯ เพื่อเพิ่มศักยภาพของครูผู้สอน ส่วนการจะพัฒนาไปจนถึงระดับใดนั้นขึ้นอยู่กับความใส่ใจและความรับผิดชอบ สื่อการสอนบางอย่างอาจจะต้องปรับปรุงแก้ไขเล็กน้อย หรือบางประเภทอาจถึงขั้นทำชิ้นใหม่ทั้งหมดก็ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับครูผู้สอนเท่านั้นที่จะเข้าใจได้ดีที่สุด ผู้เขียนเชื่อว่าบทบาทและเทคนิคของครูผู้สอน กอปรกับการเลือกใช้สื่อและพัฒนาสื่อการสอนให้เหมาะสมกับบทเรียนในแต่ละเนื้อหาสาระวิชา ย่อมส่งผลต่อผู้เรียนได้ทางหนึ่ง ผลผลิตที่ได้รับคือ ความภาคภูมิใจของผู้สอนนั่นเอง

บรรณานุกรม

- บุญเหลือ ทองเอี่ยม และสุวรรณ นาฎ.(41172).การใช้สื่อการสอน. ภาควิชาโสตทัศนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546) พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. พิมพ์ที่ 1 พุทธศักราช 2546, กรุงเทพมหานคร: บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์ จำกัด.
- วิชัย ต้นศิริ. (2542 ข.) พระราชบัญญัติการศึกษาและการปฏิรูปการศึกษาไทย พ.ศ.2542. ชำราชการครู 20(1),10-28.

๖๖ ...ประเพณีทั้งหลายย่อมมีประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของแต่ละคน
เรามีประเพณีของชาติไทยเป็นสมบัติ เราควรจะยึดถืออย่างยั่งยืน
และช่วยกันส่งเสริมรักษาไว้ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ... ๙๙

พระบรมราโชวาท
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
21 เมษายน 2503

ประติษฐ์ขบดเล่นพื้นบ้านล้านนา

นายใจคำ ตาปัญญา
ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (การประติษฐ์ขบดเล่นพื้นบ้านล้านนา)

นายใจคำ ตาปัญญา ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (การประดิษฐ์ของเล่นพื้นบ้านล้านนา) เกิดเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2472 อายุ 79 ปี บ้านป่าดิว ต.ดอนเปา อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่ จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนเปา จ.เชียงใหม่ ศึกษาอักษรล้านนา จากวัดดอนเปา จ.เชียงใหม่ และได้เรียนรู้เรื่องการจักสานเครื่องใช้และการประดิษฐ์ของเล่นพื้นบ้านล้านนาจากคุณปู่

จุดเริ่มต้น

ครูใจคำ หรือพ่ออยู่ใจคำ ได้รับการถ่ายทอดความรู้เรื่องการจักสานและการประดิษฐ์ของเล่นพื้นบ้านล้านนาจากคุณปู่ ด้วยนิสัยที่ขยันขันแข็ง อดทน และมีฝีมือด้านการจักสานและประดิษฐ์ของเล่นต่างๆ ได้อย่างสวยงาม ประณีตเหมือนจริง จึงทำให้มีเด็กๆ ร้องขอให้พ่ออยู่ประดิษฐ์ของเล่นให้อยู่เสมอ

พ่ออยู่ใจคำเฝ้ามองสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ครูเล่าว่า “หลังจากสงครามโลก ครั้งที่ 2 เด็กหันไปนิยมเล่นของเล่นสมัยใหม่ที่ทำมาจากพลาสติก ราคาแพง ไม่ปลอดภัยมากขึ้น ทำให้ของเล่นบ้านเราแบบเก่าเริ่มสูญหายไป”

ในปี พ.ศ.2538 พ่ออยู่รื้อฟื้นการประดิษฐ์ของเล่นพื้นบ้านล้านนาขึ้นมาใหม่ เช่น ลูกข่าง กังหันลม จักสานรูปสัตว์ต่างๆ นกหวีดจากไม้ไผ่ ชัน และกระปุกออมลินที่ประดิษฐ์จากกะลามะพร้าว นำไปมอบให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอแม่วาง จุดนี้เองที่ทำให้ของเล่นประดิษฐ์พื้นบ้านล้านนาเหล่านั้น กลับมาได้รับความนิยมขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

การถ่ายทอดสดความรู้

จากจุดเริ่มต้น พ่ออยู่ได้ถ่ายทอดถึงวิธีการประดิษฐ์ของเล่นพื้นบ้านให้แก่ผู้สนใจทั้งนักเรียน นักศึกษา ในสถาบันการศึกษาต่างๆ ซึ่งพ่ออยู่ยินดีและเต็มใจสอนให้อย่างมีความสุขทั้งผู้สอนและผู้เรียน ส่งผลให้เกิดความนิยมของเล่นพื้นบ้านล้านนา ราคาประหยัด และใช้วัสดุท้องถิ่นอย่างแพร่หลายในช่วงเวลาต่อมา กลายเป็นรายได้เสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างคาดไม่ถึง

พ่ออยู่ได้ตระหนักถึงปัญหาสังคมที่รุมเร้าวัยรุ่นอยู่ในขณะนี้ เมื่อครอบครัวขาดความอบอุ่น จะทำให้เด็กและเยาวชนขาดความเคารพและไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่ ดังนั้นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดทัศนคติผิดพลาดในชีวิต

หรือหันไปติดหรือพึ่งพายาเสพติด พ่ออยู่จึงได้คิดทำโครงการ “**อัยสอนหลาน สืบสานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น**” ขึ้น โดยร่วมกับชมรมผู้สูงอายุ เครือข่ายองค์กรชุมชนแม่วาง รวบรวมภูมิปัญญาหลากหลายด้านมาสอนลูกหลาน เช่น ด้านหอมเมือง (สอนสมุนไพรการนวดการประคบ) ด้านวัฒนธรรม ประเพณีพิธีกรรมสอนการทอผ้า การทำตุง (ธง) การเล่นดนตรีพื้นเมือง โดยจะสอนการเล่นสะล้อ เปิดถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็กเยาวชนได้ประดิษฐ์ของเล่นพื้นบ้านด้วยตนเอง โครงการนี้จะทำกิจกรรมร่วมกันทุกวันเสาร์และวันอาทิตย์ ครูได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2539 จนถึงปัจจุบัน โดยจะใช้บ้านของพ่ออยู่เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้

วิธีการถ่ายทอด

พ่ออยู่มักจะสอนด้วยวิธีการสาธิตก่อน และให้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยจะไม่มีตำราสอน พ่ออยู่จะสอนโดยใช้หลักธรรมชาติ ผู้ที่มาเรียนกับพ่ออยู่จะต้องมีสมาธิในการทำ และต้องทำอย่างตั้งใจ ที่สำคัญต้องมี**ธรรมะพื้นบ้าน**ในใจด้วย คือ **ความซื่อสัตย์ สามัคคี เสียสละ อดทน หรือจะมีคุณธรรม 4 อย่าง ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา** การจะสอนเรียนอยู่ด้วยกันได้ จะต้องรักใคร่สามัคคีกัน หลักการสอนของพ่ออยู่ คือ ครูทุกคนจะต้องคิดอยู่เสมอว่า เราจะต้องถ่ายทอดความรู้ให้เขาแบบ “อมไว้หายใจ คายไว้อยู่”

เพื่อพัฒนาเด็กให้มีความ มีอาชีพทำ และให้อยู่ได้อย่างพอกินพออยู่ได้มีการจัดตั้ง**ชมรมผู้สูงอายุ**ขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุในชุมชนได้มีกิจกรรมร่วมกัน มีการประดิษฐ์เครื่องดนตรีพื้นบ้าน และสอนให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชน เช่น สะล้อ ซึ่ง ปี่ ซลู่ ซึ่ง เครื่องดนตรีต่างๆ จะประดิษฐ์ขึ้นมาจากวัสดุเหลือใช้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ได้แก่ กะลามะพร้าวประดิษฐ์เป็นขั้ว หรือกระปุกอมลิน เศษไม้ไผ่นำมาสานเป็นรูปสัตว์ต่างๆ พ่ออยู่มีวิธีการสอนในหลายระดับ เริ่มตั้งแต่ประถมศึกษา มัธยมศึกษา จนถึงผู้ใหญ่และคุณครูก็มาเรียนกับพ่ออยู่

นอกจากนี้ พ่ออยู่ยังได้เปิดชุมชนให้เป็นเสมือนตลาดนัดเพื่อการศึกษา ตั้งอยู่ที่สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ภายใต้ชื่อ **โครงการอัยสอนหลาน** เป็นตลาดนัดเพื่อให้เด็กนักเรียนได้นำของกินของใช้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน เป็นการสอนให้เห็นถึงวิถีการแบ่งปัน การสร้างความสามัคคีร่วมกัน ทุกๆ วันศุกร์ครูจะสอนให้กับโรงเรียนต่างๆ ส่วนวันเสาร์ครูจะให้เด็กมาฝึกขายของ เพื่อให้เด็กได้รู้จักการหารายได้ด้วยตนเอง ช่วยเหลือครอบครัว ครูได้มีการจัดตั้งกองทุนให้เด็กได้รู้จักอดออม มีเกษตรกรรม หัตถกรรม วรรณกรรม และศิลปกรรม ต่างๆ มาแสดงอยู่ในโครงการนี้ด้วย

สำหรับผู้สนใจและพร้อมที่จะมาศึกษาเรียนรู้ด้านการประดิษฐ์ของเล่นพื้นบ้าน สามารถติดต่อครูได้ที่ บ้านป่าดิว ต.ดอนเปา อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่ โทร 053-489-228 , 089-955-5411

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ถ้าพูดถึงเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พ่ออุ้ยบอกว่า พ่ออุ้ยจะนึกถึงเรื่องปัจจัยสี่ ได้แก่ ที่อยู่อาศัย อาหารการกิน เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และ ยารักษาโรค เพราะคนเราจะต้องมีปัจจัยเหล่านี้ เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต

สำหรับการเดินตามรอยพ่อ พ่ออุ้ยยึดหลักพอกิน พอใช้และพอเพียง ถ้าใจคนเราไม่พอก็จะไม่รู้จักพอ และถ้าไม่พอเพียงเราก็จะไม่เพียงพอ

ใครมีบ้านที่มีเนื้อที่มากพอ ยอยากให้ทำเกษตรแบบพอเพียง หรือเกษตรผสมผสาน คือ มีเนื้อที่ 1 ไร่ แบ่งเป็น ที่อยู่อาศัย 100 ตารางวา พืชผักสวนครัว 100 ตารางวา เป็นป่า 100 ตารางวา และอีก 100 ตารางวา ทำเป็นพื้นที่การเกษตร ทำให้เรามีชีวิตแบบไม่ต้องใช้เงิน เพราะเราจะได้อยู่ได้ด้วยผืนดินของเราเอง

จากการที่ ครูใจคำ ตาปัญญา ผู้ทรงภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม (การประดิษฐ์ของเล่นพื้นบ้าน) ที่ได้ศึกษา สร้างสรรค์ ประดิษฐ์ของเล่น จากวัสดุในท้องถิ่น และได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่น จนสามารถนำไปปฏิบัติเป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ 3 ด้านศิลปกรรม (การประดิษฐ์ของเล่นพื้นบ้านล้านนา) ประจำปี พ.ศ.2546 เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545

